

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

**dokonanej w dniach 27-28 marca 2014 r. na kierunku „stosunki międzynarodowe”
prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego
i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie stacjonarnej
i niestacjonarnej w Collegium Civitas w Warszawie**

**przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: dr hab. Paweł Chmielnicki - członek PKA
członkowie:**

prof. dr hab. Alicja Stępień – Kuczyńska

prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski

mgr inż. Katarzyna Nowak

Justyna Ciszek

Krótką informacja o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz kolejny oceniała jakość kształcenia na kierunku studiów „stosunki międzynarodowe” o profilu ogólnoakademickim prowadzonym w Collegium Civitas w Warszawie na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Wizytacja została poprzedzona zapoznaniem się przez członków Zespołu oceniającego PKA z Raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału zadań w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji członkowie Zespołu spotkali się z Władzami Uczelni i Wydziału, poddali analizie dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez Władze Uczelni i Wydziału, otrzymali dodatkowo zamówione dokumenty, przeprowadzili hospitacje zajęć dydaktycznych, spotkali się z pracownikami Uczelni odpowiedzialnymi za poszczególne zadania związane z jakością kształcenia na ocenianym kierunku, a także z kadrą akademicką i studentami kierunku „administracja”. Ocenie poddano również wylosowane prace dyplomowe, opinie promotorów, recenzje wraz z dokumentacją przebiegu egzaminu dyplomowego.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA. Członkowie ZO spotkali się z życzliwym i profesjonalnym przyjęciem. Władze Uczelni i Wydziału udzielały niezwłocznie wszelkich potrzebnych informacji, zapewniały możliwość nieskrępowanego wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem wizytacji. Organizacja spotkań z przedstawicielami Uczelni, pracownikami i studentami stała na w pełni satysfakcjonującym poziomie.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1) Czy koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki?

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Collegium Civitas jest niepubliczną uczelnią akademicką z siedzibą w Warszawie, powstałą w 1997 roku. W misji Uczelni akcentuje się cel kształcenia na najwyższym poziomie wysokiej klasy fachowców w konkretnej dziedzinie, a także współformowanie obywateli oraz przyszłych elit społecznych i politycznych. Studia mają dać możliwość zdobywania nie tylko wiedzy, ale także praktycznych umiejętności, poszerzanie horyzontów, a w wymiarze społecznym kształtowania postaw obywatelskich.

Uczelnia posiada ugruntowaną pozycję na rynku edukacyjnym i znana jest powszechnie z doświadczonej kadry nauczycieli akademickich.

Oferta dydaktyczna Uczelni obejmuje studiowanie w 9 obszarach tematycznych dotyczących dziedziny nauk społecznych i humanistycznych (Dziennikarstwo i nowe media; Marketing, zarządzanie, badania; Psychologia i coaching; Analiza informacji i bezpieczeństwo; Dyplomacja; Stosunki międzynarodowe i międzykulturowe; Społeczeństwo, styl życia, sztuka; Socjologia, kultura, komunikacja) oraz na następujących kierunkach i specjalnościach: Socjologia, Stosunki Międzynarodowe, Dziennikarstwo i Nowe Media, Studia Wschodnie i Azjatyckie. Poza tym w ofercie dydaktycznej są Indywidualne Studia Interdyscyplinarne.

Koncepcja kształcenia na kierunku „Stosunki międzynarodowe” podporządkowana jest głównemu celowi, jakim jest wyposażenie absolwentów w wiedzę i umiejętności oraz kompetencje z obszaru nauk społecznych, przy czym podkreśla się bardzo szeroko rozumienie dyscypliny naukowej, jaką są nauki o polityce oraz wskazuje na interdyscyplinarność zakresu stosunków międzynarodowych (zajmują się one badaniem i wyjaśnianiem procesów i zjawisk w wymiarze: politycznym, ekonomicznym, kulturowym, społecznym, bezpieczeństwa, ekologicznym, naukowym i sportowym). Słusznie uwypukla się wielopłaszczyznowość stosunków międzynarodowych, która prowadzi do ich bliskich związków z innymi dziedzinami z obszaru nauk społecznych, takimi jak politologia, prawo, ekonomia, socjologia, demografia czy geografia, a także z obszaru nauk humanistycznych, zwłaszcza historii czy filozofii.

Koncepcja i program kształcenia zakłada opanowanie przez absolwentów kompetencji niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach społeczno-politycznych – na poziomie lokalnym, krajowym i ponadnarodowym. Dają umiejętność poruszania się w środowisku wielokulturowym oraz pełnienia roli liderów w życiu politycznym i, społecznym i gospodarczym. Wyposażanie studentów w wiedzę i umiejętności w dostosowane jest do zmiennego otoczenia krajowego i międzynarodowego. Studia na kierunku „Stosunki międzynarodowe” pozwalają na zdobycie wiedzy i praktycznych umiejętności z zakresu: nauk społecznych, nauk politycznych, prawa międzynarodowego i gospodarki światowej, integracji europejskiej, relacji międzykulturowych, technik komunikacji i negocjacji.

Na ocenianym kierunku studiów prowadzone jest kształcenie pierwszego i drugiego stopnia, w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jako pierwsza wyższa uczelnia w Polsce, wprowadziła licencjackie i magisterskie studia w

zakresie „Stosunków międzynarodowych” w języku angielskim. Program kształcenia na kierunku „Stosunki międzynarodowe” stwarza ofertę wyboru specjalności/specjalizacji. Można je określić jako unikatowe programowo oraz dostosowane do indywidualnych preferencji studentów i potrzeb rynku pracy.

Koncepcję kształcenia na ocenianym kierunku należy ocenić bardzo pozytywnie (zarówno oferta studiowania w języku polskim, jak w języku angielskim). Nie tylko dotyczy to nabywania wiedzy teoretycznej, ale powiązania ją ściśle z praktyką. Daje bowiem solidne podstawy akademickiego wykształcenia społecznego i humanistycznego z wysokiej jakości wiedzą specjalistyczną i zdobywaniem praktycznych umiejętności. Koncepcja kształcenia skorelowana jest z potrzebami otoczenia społeczno gospodarczego, w tym krajowego i międzynarodowego rynku pracy. Ponadto prowadzone badania naukowe wpisują się w misję Uczelni i strategię jej rozwoju. Służą one wzmocnieniu kierunku „Stosunki międzynarodowe”.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów wpisana jest w strategię rozwoju Uczelni. Została opracowana w oparciu o Strategię Collegium Civitas na lata 2012-2017 (Uchwała nr 161 Senatu Collegium Civitas z dnia 19 kwietnia 2012 r.) - jednym z celów strategicznych Uczelni jest znaczące umiędzynarodowienie procesu kształcenia. Do 2017 roku Collegium Civitas ma ambicje stać się uczelnią polsko-anglojęzyczną, w proporcji 70-30 oraz rozszerzenie oferty dydaktycznej w kierunku dopasowania jej do potrzeb rynku pracy oraz aktywną rekrutację cudzoziemców i dopasowanie oferty dydaktycznej do ich potrzeb. Zadanie to realizowane jest m. in. poprzez trwające obecnie prace programowe nad nowymi specjalnościami i specjalizacjami dla studentów kierunku „stosunki międzynarodowe” na rok akademicki 2014/2015.

Misja i strategia Uczelni są właściwie sformułowane i realizowane. Koncepcja kształcenia na kierunku „Stosunki międzynarodowe” jest spójna z założeniami sformułowanymi w misji Uczelni i jej strategii. Uczelnia przygotowuje się do funkcjonowania na krajowym, a także międzynarodowym rynku pracy m.in. poprzez umiędzynarodowienie kształcenia.

Stopień różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia należy ocenić pozytywnie. Pozwala on na jej elastyczne kształtowanie w zależności od potrzeb rynku pracy.

2) *Czy wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju?*

Uczelnia wychodzi z założenia, że koncepcja kształcenia powinna być dostosowana do zmieniających się warunków zewnętrznych i rosnących oczekiwań pracodawców wobec studentów. W tworzeniu koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, określaniu celów i efektów kształcenia biorą udział zarówno wewnętrzni jak i zewnętrzni interesariusze. Wśród wewnętrznych interesariuszy znajdują się nauczyciele akademicki i studenci. Dużą część nauczycieli akademickich łączący wysoki poziom wiedzy akademickiej z doświadczeniem praktycznym, zwłaszcza w dyplomacji (zrzeszeni w Akademii Służby Zagranicznej i Dyplomacji Collegium Civitas), co pomocne jest m.in. w tworzeniu nowych specjalności i specjalizacji. Pełnią oni także rolę interesariuszy zewnętrznych poprzez pracę w administracji rządowej czy w instytucjach międzynarodowych.

Studenci mają możliwość wpływania na program studiów oraz proces kształcenia przede wszystkim poprzez Samorząd Studencki w formie indywidualnej oraz za pośrednictwem ankiet oceny zajęć (najczęstsze przypadki dotyczyły zmiany prowadzących zajęcia i modyfikacji programów studiów (np. nowe przedmioty specjalnościowe, kursy

wyrównawcze, czy dodatkowy lektorat z języka polskiego dla obcokrajowców). W kontekście studentów obcokrajowców, podmiotem, który gromadzi opinie na temat studiów jest powołany w styczniu 2013 roku International Students Club. W założeniu ma być on także aktywnym podmiotem w kontaktach z przyszłymi pracodawcami.

Uczelnia posiada liczne, w tym nieformalne kontakty z otoczeniem. Sugestie w zakresie programów studiów formułowane są przez powołaną w 2008 roku Radę Przyjaciół Collegium Civitas, która składa się z przedstawicieli biznesu, polityki, międzynarodowych instytucji, także kultury o znaczeniu międzynarodowym (postulaty umiędzynarodowienia studiów, zwiększenia związku studiów ze środowiskiem biznesu, m.in. w postaci praktyk i wspólnych grantów). Równie konkretne efekty formułowane są przez powołaną w 2010 roku Radę Programową przy specjalizacjach Dyplomacja Publiczna i Międzynarodowa Współpraca Rozwojowa, w skład której wchodzi nauczyciele akademicy oraz przedstawiciele instytucji państwowych i organizacji pozarządowych.

Inną formą współpracy z interesariuszami zewnętrznymi są panele dyskusyjne z pracodawcami, które zostały poświęcone problemowi kształcenia zgodnego z wymaganiami rynku pracy (spotkania 26 i 28 listopada 2013 roku), po których przedstawiono konkretne rekomendacje dotyczące procesu dydaktycznego. Uczelnia przeprowadziła projekt badawczy kompetencji poszukiwanych przez pracodawców (okres lipiec – wrzesień 2013 roku), a wyniki badania mają służyć do analizy jakości nauczania i wprowadzeniu zmian w programach studiów, aby kształcić zgodnie z wymaganiami rynku pracy.

Uczelnia ma świadomość wzmacniania współpracy z interesariuszami zewnętrznymi. Dla przykładu, w dniu 28 lutego 2014 roku złożyła deklarację przystąpienia do Mazowieckiego Partnerstwa na rzecz Współpracy Nauki z Biznesem (kreowania efektywnej współpracy ośrodków naukowobadawczych, szkół wyższych, centrów transferu wiedzy, przedsiębiorstw sektora MŚP, instytucji otoczenia biznesu i samorządów lokalnych Mazowsza).

Rekomenduje się podjęcie nowych działań na rzecz większego udziału studentów w procesie kształtowania koncepcji kształcenia.

Udział zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku należy ocenić co najmniej pozytywnie.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: wyróżniająca

1) Koncepcja kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów ściśle powiązana jest z misją Uczelni. Oferta kształcenia na ramach kierunku „Stosunki międzynarodowe” w pełni odpowiada założeniom strategii rozwoju Uczelni, zwłaszcza że dotyczy ona umiędzynarodowienia studiów.

2) Uczelnia współdziała w szczególności z interesariuszami zewnętrznymi przy opracowywaniu koncepcji kształcenia w ramach kierunku „Stosunki międzynarodowe”. Na ocenianym kierunku studiów występuje duży stopień różnorodności ofert kształcenia oraz narzędzia i świadomość do ich modyfikacji.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Czy zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; czy opis efektów jest publikowany?

Władze Uczelni dostarczyły Zespołowi Oceniającemu (ZO) dokumentację dotyczącą opracowanej matrycy efektów kształcenia i programów studiów realizowanych na kierunku *stosunki międzynarodowe* dla stopnia pierwszego i drugiego, w trybach stacjonarnym i niestacjonarnym oraz studiów w języku angielskim oraz studiów polsko-angielskich w trybie stacjonarnym. Należy stwierdzić, iż przedstawiona dokumentacja uprawnia do wyciągnięcia wniosków, że matryca efektów kształcenia i programy studiów realizowane w roku akademickim 2013/2014 zostały przygotowane prawidłowo i są zgodne z wymogami formalnymi KRK. Z przedstawionej dokumentacji wynika iż na kierunku, w stopniu który jest niezbędny, realizowane są programy przygotowane także w oparciu o przepisy obowiązujące przed wejściem w życie KRK. Ocena dotyczy zarówno efektów zakładanych w nowych programach w zakresie ich zgodności z KRK, jak i efektów wskazanych w programach wcześniejszych w zakresie ich zgodności z efektami wskazanymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia pierwszego i drugiego stopnia. Należy stwierdzić, że w przyjętym ogólnoakademickim profilu kształcenia efekty na studiach pierwszego i drugiego stopnia są zbieżne z profilem nauczania, zaś w obszarze modułu specjalności odpowiadają kierunkowi kształcenia. Na studiach pierwszego i drugiego stopnia prowadzonych w języku polskim oraz języku angielskim. W Uczelni przyjęto prawidłowy podział przyporządkowania efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Znajduje to odzwierciedlenie w sylabusach, matrycach efektów kształcenia (Załącznik do Uchwały Senatu CC nr 160 z dnia 19 04 2012r.). Programy przewidują kształcenie w ramach modułu specjalnościowego/specjalizacyjnego, dla tego modułu w sposób właściwy przygotowano odpowiednie efekty kształcenia z zaznaczeniem kształtowanych kompetencji, przy czym położony został tu nacisk na kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych. Po analizie dokumentów przedstawionych przez władze Uczelni ZO nie stwierdził zasadniczych rozbieżności między zakładanymi efektami wskazanymi w programach studiów na kierunku *stosunki międzynarodowe* a wymogami formalnymi KRK. Zachodzi zgodność merytoryczna efektów kształcenia pomiędzy poszczególnymi poziomami tj. obszaru, kierunku i modułu kształcenia. W największym stopniu program kształcenia w opisie efektów kształcenia odnosi się do obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk o polityce (Rozporządzenie Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego). Uzyskiwane w procesie kształcenia przez studentów efekty w największym stopniu wiążą się z nabywanym przez absolwentów kierunku umiejętnościami praktycznymi, i postawami społecznymi, które umożliwiają im ich wykorzystanie w pracy

zawodowej w strukturach instytucji międzynarodowych, dyplomacji, organizacji politycznych, gospodarczych, społecznych krajowych i zagranicznych, samorządowych, mediach krajowych i międzynarodowych, działalności eksperckiej, doradczej. Uczelnia upowszechnia w formie elektronicznej *Wirtualna Uczelnia* oraz papierowej (materiały informacyjne w budynku Uczelni) informacje dotyczące programów kierunku. ZO potwierdził te fakty w czasie spotkań z pracownikami i studentami Uczelni.

Ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia. W przypadku profilu praktycznego ocena obejmuje stopień uwzględnienia wymagań rynku pracy i organizacji zawodowych umożliwiających nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zakres wpływu absolwentów i przedstawicieli pracodawców w formułowaniu efektów kształcenia, a w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego – wymagań formułowanych dla obszaru wiedzy, z którego kierunek się wywodzi;

Jak wynika z przedstawionej Zespołowi dokumentacji, istnieje spójność przedmiotowych i modułowych efektów kształcenia. Uczelnia kształci studentów w ramach profilu ogólnoakademickiego, choć kładzie także duży nacisk na kształcenie w zakresie nabywania przez studentów umiejętności praktycznych, co znajduje odzwierciedlenie w konstrukcji efektów kształcenia określonych w matrycy oraz w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Uczelnia stara się przekazywać wiedzę i kształcić umiejętności absolwenta o szerokich zainteresowaniach, otwartych na potrzeby zmieniającego się międzynarodowego i krajowego rynku pracy. Zapewniony kontakt z wykładowcami-praktykami, którzy uzupełniają kadrę uczelni, pozwala na bieżąco weryfikować nabytą wiedzę i kształtować umiejętności studentów. Prowadzone przez nich zajęcia, w tym zajęcia warsztatowe (np. zarządzanie projektami i programami, negocjacje) dobrze służą rozwijaniu umiejętności i zainteresowań studentów w ramach poszczególnych specjalizacji. Uczelnia na kierunku *stosunki międzynarodowe* tradycyjnie przywiązuje wagę do kształcenia umiejętności językowych absolwentów (studia w języku angielskim, ścieżka kształcenia polsko-angielska, lektoraty do wyboru kilku języków obcych w ramach renomowanych kursów w Szkole EMPIK a także wykłady głównie w języku angielskim, prowadzone przez specjalistów z kraju i z zagranicy). Wszystko to zwiększa potencjał absolwentów kierunku w zakresie odnalezienia się w przyszłości na rynku pracy. Ważny dla uzyskiwania efektów kształcenia jest moduł specjalności na studiach prowadzonych w języku polskim, jak i angielskim; proponowany przez Uczelnię wybór specjalności jest bardzo szeroki. Także szeroka jest oferta przedmiotów fakultatywnych (kilkadziesiąt w skali roku). Pozwala to konstatować, iż przygotowany przez Uczelnię program kształcenia jest z jednej strony spójny, z drugiej strony odpowiednio szeroki i zróżnicowany w odniesieniu do wyboru specjalności i przedmiotów fakultatywnych. Pozwala to w sposób także zindywidualizowany realizować proces kształcenia studentów na ocenianym kierunku. Ze spotkania z pracownikami wynika, iż kadra kierunku jest zaangażowana w proces kształcenia, poszukiwanie nowych możliwości współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w celu wzbogacania dotychczasowej oferty kształcenia, wykorzystując skutecznie stoliczne umiejscowienie Uczelni i własne kontakty międzynarodowe. Przedstawiona ZO lista instytucji i organizacji z którymi współpracuje Uczelnia potwierdza tę informację. Interesariusze zewnętrzni, jak wynika z ustaleń Zespołu, biorą udział w realizacji programu kształcenia, należy też sądzić że pośrednio (indywidualnie a nie systemowo) uczestniczą w jego przygotowaniu. W przedstawionej ZO dokumentacji nie ma potwierdzenia o opiniowaniu przez interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych programów kształcenia, jednakże z rozmów z władzami Uczelni wynika, że w najbliższym czasie władze zamierzają podjąć działania służące rozwiązaniu tej kwestii. Wymagania przewidziane dla profilu ogólnoakademickiego Zespół Oceniający uznał za spełnione.

Dla ocenianego kierunku wskazano obszar nauk społecznych, dziedzinę nauki społecznej; Efekty kształcenia w największym stopniu odnoszą się do dyscypliny nauki o polityce. Są one tożsame z w/w wskazaniem. Biorąc pod uwagę interdyscyplinarny charakter ocenianego kierunku efekty kształcenia rozszerzono o inne przedmioty z dziedziny nauk społecznych jak ekonomia, socjologia, a także przedmioty humanistyczne. Proponowana jest oferta kształcenia w języku angielskim, a także pogłębianie nauki języka obcego w ramach zróżnicowanej oferty językowej. Program kształcenia od kilku lat jest kierowany przez Uczelnię także do studentów zagranicznych. Obecnie ok. 160 studentów- obcokrajowców kształci się na kierunku *stosunki międzynarodowe* na studiach pierwszego i drugiego stopnia głównie w trybie stacjonarnym. W największym stopniu są oni zainteresowani studiami w języku angielskim. W rozmowie z władzami Uczelni i podczas spotkań z pracownikami nie stwierdzono potrzeby wprowadzenia dla tych studentów dodatkowych zajęć, by uzyskać przewidziane programem efekty kształcenia. W indywidualnych przypadkach pracownicy Uczelni prowadzą zajęcia wyrównawcze w trybie konsultacji indywidualnych. Również w trakcie hospitacji prowadzonych przez ZO nie stwierdzono, by wystąpiły problemy z realizacją efektów kształcenia przez studentów- cudzoziemców. Zatem efekty kształcenia osiągnęte przez wszystkich studentów, zawarte w programach studiów, odpowiadają kształtowaniu nowoczesnej sylwetki absolwenta, wszechstronnie wykształconego, otwartego, dobrze odnajdującego się na rynku pracy w kraju i za granicą.

Ocena możliwości osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia poprzez realizację celów i szczegółowych efektów kształcenia dla modułów kształcenia (poszczególnych przedmiotów, grup przedmiotów) oraz praktyk zawodowych (o ile są przewidziane w programie studiów).

Z przedstawionej dokumentacji Rozmów z przedstawicielami kadry dydaktycznej oraz ze studentami wynika, że w Uczelni na ocenianym kierunku istnieją pełne możliwości osiągnięcia kierunkowych, przedmiotowych efektów kształcenia oraz modułowych efektów kształcenia. Dotyczy to realizacji celów i szczegółowych efektów kształcenia w zakresie przedmiotów podstawowych, kierunkowych, specjalizacyjnych, kształcenia językowego studentów. Cele i efekty kształcenia mogą być osiągalne także poprzez praktyki studenckie przewidziane obligatoryjnie dla studentów pierwszego stopnia.

Ocena dostępności opisu założonych efektów kształcenia (czy i w jaki sposób opis efektów kształcenia jest publikowany).

Dokumentacja związana z zakładanymi efektami kształcenia jest jawna i ogólnie dostępna w siedzibie Uczelni. Informacje dostępne są także na stronie internetowej *Wirtualna Uczelnia*. Pracownicy, jak i studenci, podczas spotkań z ZO nie przedstawiali zastrzeżeń do tych kwestii.

2) Czy efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne?

Zespół Oceniający nie ma zastrzeżeń odnośnie do sposobu sformułowania zakładanych efektów kształcenia. Sformułowane zakładane efekty kształcenia można uznać w opinii Zespołu Oceniającego za sprawdzalne.

Studenci nie posługują się pojęciem efektów kształcenia, trudno więc ocenić czy są one sformułowane w sposób dla nich zrozumiały. Niemniej jednak znają treści kształcenia poszczególnych przedmiotów. Wiedzę tę czerpią z sylabusów zamieszczonych w wirtualnej uczelni oraz informacji nauczycieli akademickich podawanej na pierwszych zajęciach. Opis

zakładanych efektów kształcenia jest co do zasady zamieszczony w sylabusach, jednak w różnej formie. Od rozbudowanego wyliczenia poszczególnych efektów z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji po jednozdaniową informację prezentującą jeden ogólny efekt kształcenia dla całego przedmiotu, jak w przypadku kursu Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa USA. Rekomenduje się zatem ujednolicenie formy opisu ZED we wszystkich sylabusach, uszczegółowienie ich oraz zaznajomienie z nimi studentów.

3) Czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; czy system ten jest powszechnie dostępny?

Ocena czy jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów i czy system ten jest powszechnie dostępny, Ocena czy system obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji oraz umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania, a także czy wymagania są wystandaryzowane. Ocena uwzględnia również przyczyny i skalę odsiewu oraz stopień dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość ocena czy weryfikacja uzyskanych efektów kształcenia prowadzona jest na bieżąco tj. co najmniej z równą częstotliwością jak na studiach prowadzonych w uczelni w sposób tradycyjny i pozwala na ich porównanie z zakładanymi efektami kształcenia, oraz czy zaliczenia i egzaminy kończące zajęcia dydaktyczne z przedmiotu są prowadzone w siedzibie uczelni .

Jak wynika z ustaleń Zespołu Oceniającego, sposób weryfikacji efektów kształcenia został określony zarówno w sylabusach jak i w innych ogólnodostępnych dokumentach Uczelni. Sprawdzalność efektów kształcenia następuje w procesie kształcenia, w trakcie konkretnych zajęć dydaktycznych, a zwłaszcza na ich zakończenie podczas egzaminów i kolokwii zaliczeniowych. Poddano analizie dokumentację Uczelni dotyczącą weryfikacji efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami zawarte w teczkach studentów). Należy stwierdzić, iż stan dokumentów jest zgodny z przepisami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011r.(Dz. U. Nr 201 poz.1188) oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008r. w sprawie rodzaju tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie (Dz.U.Nr11 z 2009r. poz.61). Zasady dyplomowania zostały zawarte w Regulaminie studiów odpowiednio w Rozdziałach 6 i 10; ponadto w Uczelni obowiązuje Zarządzenie Rektora CC nr 437/2012 z dnia 1 października 2012r. w sprawie wprowadzenia tytułu licencjata CC i tytułu magistra. Jak wynika z dokumentacji Uczelni są one w pełni przestrzegane. W Uczelni są przyjęte i przestrzegane procedury dotyczące procesu dyplomowania, które są zawarte w stosownych zarządzeniach władz Uczelni (Zarządzenie nr 437 w sprawie zasad dyplomowania oraz Regulamin studiów). Seminarium prowadzone są w odpowiedni sposób i w adekwatnym wymiarze godzin. Seminarium licencjackie w sem. V-VI po 16 godzin razem 10 pkt. ECTS, oraz 14 godzin przewidziane na konsultacje z promotorem pracy. Seminarium magisterskie w semestrach III-IV, ta sama ilość godzin i punktów ECTS. Ilość osób na seminarium licencjackich i magisterskich 10-12 osób, dla prowadzonych w języku angielskim 5-7osób. Z przedstawionej dokumentacji wynika, że tematy seminariów i tematy prac dyplomowych pozostają w obszarze związanej ze *stosunkami międzynarodowymi*. Seminarium, zwłaszcza magisterskie, przydzielane są nauczycielom akademickim o znaczącym doświadczeniu i

pozostają one w obszarze ich zainteresowań naukowych. Egzaminy dyplomowe przeprowadzane są zgodnie z przyjętymi w uczelniach zasadami i standardami akademickimi. Choć należy zauważyć, iż tematyka pytań na egzaminach powinna sprawdzać wiedzę studenta z zakresu szerszego niż tematyka pracy dyplomowej. Oceny z poszczególnych pytań egzaminacyjnych nie są zazwyczaj zróżnicowane. Formularz przeznaczony dla recenzenta jest obszerny i daje możliwość w pełni ocenić recenzowaną pracę. Co w większości wypadków jest czynione przez recenzentów wyczerpująco i z sumiennością. Dobór recenzentów jest zgodny z ich specjalizacją naukową. Oceny prac dyplomowych w większości wypadków odpowiadają poziomowi prac. W przypadku prac zwłaszcza magisterskich należy dążyć do tego, by jeśli promotorem jest doktor, recenzję pracy sporządzał samodzielny pracownik nauki. W Uczelni proces dyplomowania jest monitorowany i doskonalony. W roku akademickim 2014/2015 zostaną wprowadzone nowe rozwiązania doskonalące system dyplomowania w odniesieniu do egzaminu dyplomowego. W dokumentacji Uczelni zostały potwierdzone przykłady o praktycznym wykorzystaniu systemu antyplagiatowego w odniesieniu do prac dyplomowych oraz etapowych (Zarządzenie Rektora CC nr 272/2008). Ocena szczegółowa wybranych prac dyplomowych została zawarta w załączniku nr 4. Sylabusy przygotowywane są według standardów kształcenia, zawarte są w większości z nich osiąganе efekty kształcenia z podziałem na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Sposób weryfikacji efektów kształcenia w Uczelni jest przejrzysty, tak w odniesieniu do stosowanych metod egzaminowania jak i wiarygodnej gradacji stopnia osiągniętych przez studentów postępów w zakresie efektów kształcenia. Analiza prac zaliczeniowych etapowych dowodzi, iż w Uczelni realizowane są różnorodne formy egzaminowania (egzaminy pisemne, ustne, prace zaliczeniowe, prezentacje tematyczne). Formy zaliczenia przedmiotów zostały zawarte w sylabusach i podawane są do wiadomości studentów. Zakres kontrolowanych prac etapowych mieści się w tematyce sylabusów. System oceniania przyjęty na Uczelni został zawarty w Regulaminie studiów (Uchwała Senatu nr 158 z dnia 17 01 2012r.) zawiera 7 stopniową skalę od 2,0- niedostateczny do 5,5- celujący. Oceny prac etapowych są zróżnicowane. W większości wypadków oceny prac pisemnych przypisane są prawidłowo. Nie jest obserwowane zjawisko nadmiernego pozytywnego oceniania studentów, stopień trudności prac jest właściwy. Główne przyczyny odsiewu to: skreślenia z braku postępów w nauce-145, rezygnacje-76, razem -221 osób. Przy ilości studentów – 543 i absolwentów-497 w latach 2011-2013. Należy stwierdzić, iż poziom odsiewu jest wysoki w stosunku do rekrutowanych studentów, zwłaszcza pierwszego roku. Jest to rok selekcyjny, tak jak ma to miejsce w innych uczelniach. Na kierunku *stosunki międzynarodowe* przyczyny odsiewu są analizowane po sesjach egzaminacyjnych i po zakończeniu roku akademickiego. Poziom odsiewu wysoki w pierwszym roku studiów, jest porównywalny z innymi uczelniami prowadzącymi kierunek *stosunki międzynarodowe*. Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

W ocenie studentów, system weryfikacji efektów kształcenia jest przejrzysty i powszechnie dostępny dla studentów. Podstawowe zasady uregulowane są na poziomie Regulaminu studiów, bardziej szczegółowe ustalają prowadzący. Informacje o systemie oceniania zawarte są w sylabusach oraz podawane przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach. Ogłoszone zasady oparte są na wystandaryzowanych wymaganiach i zdaniem studentów są przestrzegane, a ewentualne odstępstwa czynione są w porozumieniu ze studentami i na ich korzyść. Formy egzaminów są zdaniem studentów dostosowane do rodzaju efektów, których osiągnięcie mają sprawdzić. Należy stwierdzić, że uczelnia stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia. Obejmuje on wszystkie kategorie efektów kształcenia tj. wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych i przewiduje właściwe dla nich

sposoby weryfikacji oraz umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach.

4) Czy Jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia?

Ocena monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystania uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia. procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

W opinii Zespołu Oceniającego, Uczelnia wprowadzi monitoruje kariery absolwentów, jednakże przyjęte dotychczasowe rozwiązania nie mają charakteru systemowego. Obecnie jest wdrażany autorski System Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów i Studentów. Celem systemu ma być stałe monitorowanie oczekiwań studentów, zdobywanych przez nich doświadczeń i kwalifikacji zawodowych, rozwoju kariery po zakończeniu uczelni. Początkowo mają być monitorowani studenci po rozpoczęciu studiów, przed ich zakończeniem i po 5 latach po ukończeniu studiów. Zdaniem władz Uczelni uzyskane dane powinny przyczynić się w przyszłości do weryfikacji programów kształcenia i dostosowania efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów i potrzeb rynku pracy. Należy stwierdzić iż na obecnym etapie Uczelnia śledzi losy karier swoich absolwentów w sposób zindywidualizowany, wnioski wynikające z tego wykorzystuje w doskonaleniu procesu kształcenia (np. oferty specjalności, dobór przedmiotów specjalizacyjnych). Udział interesariuszy zewnętrznych w procedurach doskonalenia programu w wyniku analiz karier absolwentów powinien być w Uczelni wprowadzony systemowo, i te działania Uczelnia podjęła.

Załącznik nr 4 Ocena losowa wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena ZO wylosowanych prac etapowych i dyplomowych na kierunku *stosunki międzynarodowe* jest generalnie pozytywna. W przypadku prac etapowych należy ocenić pozytywnie poziom i zakres wiedzy egzaminów i zasady oceniania. Prace dyplomowe są przygotowane na dobrym oraz bardzo dobrym poziomie. System przeprowadzania egzaminów dyplomowych nie budzi zastrzeżeń. Uwagi krytyczne ZO mają charakter jednostkowy, zawarte są przy ocenie pracy (załącznik) i powinny służyć doskonaleniu systemu dyplomowania w uczelni.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK, dawniej obowiązującymi standardami oraz koncepcją rozwoju kierunku; wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.**
- 2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są generalnie sprawdzalne.**

- 3) *Uczelnia stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.*
- 4) *Uczelnia stara się monitorować kariery absolwentów na rynku pracy, jednakże dopiero rozwiązania systemowe, które są przez Uczelnię obecnie wdrażane, powinny wpływać na zoptymalizowanie uzyskiwanych wyników w tym obszarze.*

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1) Czy realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta?

W opinii ZO realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Realizacja programów kształcenia na kierunku *stosunki międzynarodowe* nie odbiega zasadniczo od rozwiązań przyjętych w innych uczeniach akademickich. Dotyczy to doboru przedmiotów określanych przez Uczelnię w ramach poszczególnych modułów kształcenia, na które składają się przedmioty: podstawowe i kierunkowe, specjalizacyjne, fakultatywne oraz moduł językowy. Należy stwierdzić, iż realizowany przez Uczelnię programy, tak w zakresie układu przedmiotów w poszczególnych semestrach, liczby przeznaczanych godzin dla ich realizacji, formy zaliczania, treści zawartych w sylabusach został przygotowany prawidłowo i odpowiada wymaganiom zawartym w KRK i stosownych rozporządzeń. Za przygotowanie stosowanej dokumentacji i analizę realizacji efektów kształcenia zawartych w programach studiów odpowiada prorektor ds. nauczania, który w tych sprawach współpracuje z kierownikami jednostek podstawowych Uczelni (katedr). Z dokumentacji przedstawionej ZO oraz rozmów z władzami Uczelni, wynika, iż powołana jest Komisja ds. oferty dydaktycznej CC (Zarządzenie Rektora Collegium Civitas nr499/203 z dnia 4 11 2013r) oraz Komisja Programowa i Jakości Kształcenia (Zarządzenie Rektora Collegium Civitas nr 458/2013 z dnia 1 03 2013r.), których zadaniem jest czuwanie nad przygotowywaniem programów kształcenia i ich implementacją. Jednakże obie komisje nie mają w swym składzie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. W Uczelni powinien być wypracowany system, którego zadaniem byłoby m.in. monitorowanie prac dotyczących przygotowywania i oceny realizacji programów kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia przez studentów ocenianego kierunku, zgodnie z przyjętą strategią i koncepcją rozwoju. W programie są przedmioty z obszaru nauk społecznych zwłaszcza: politologii, ekonomii, prawa, socjologii, historii czy filozofii. Jest to zgodne z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych. Studia obejmują 6 semestrów. W trakcie kształcenia należy uzyskać 186 pkt. ECTS, z tego 6 to zaliczenie praktyk. 90 pkt. ECTS student uzyskuje z zajęć z zakresu nauk podstawowych/kierunkowych, 70 pkt. ECTS przypada na zajęcia specjalnościowe, 35pkt. ECTS na zajęcia fakultatywne prowadzone w systemie zajęć ogólnouczelnianych, 2 pkt. ECTS uzyskuje za zajęcia z wychowania fizycznego. Na studiach niestacjonarnych ilość godzin zajęć specjalizacyjnych jest zmniejszona do 56 pkt. ECTS, fakultatywnych do 21. W programie studiów nie przewidziano zajęć *Ochrona własności intelektualnej*, który to przedmiot należy uznać za istotny w procesie kształcenia studentów. Należy też odnotować, iż w ramach tej formy studiów student nie ma oferowanych zajęć z wychowania fizycznego, zamiast tych zajęć student jest zobowiązany zrealizować zajęcia z puli zajęć fakultatywnych. Wynika z tego że studenci niestacjonarni w większym stopniu są zobowiązani do dodatkowych zajęć fakultatywnych, ponieważ ich komponent specjalizacyjny jest z założenia pomniejszony o 14 pkt. ECTS. W przypadku zajęć w języku angielskim obowiązuje 180 pkt. ECTS, w tym 47 pkt. ECTS przypada na przedmioty o charakterze podstawowym, 54 na przedmioty specjalnościowe, 16 na fakultatywne, 2 pkt. ECTS na zajęcia wychowania fizycznego. Na kierunku prowadzonym po polsku i po angielsku obowiązują 3

główne moduły: zajęcia o treściach podstawowych/kierunkowych, specjalnościowych-praktycznych, fakultatywne-ogólnouczelniane, oraz praktyki zawodowe. Na studiach prowadzony jest 4-semestralny obowiązkowy cykl lektoratu z wybranego języka obcego, którego łączna ilość pkt. ECTS wynosi-24. Na studiach polskojęzycznych w roku akademickim 2013/2014 proponowane są specjalności: Negocjacje w dyplomacji oraz Studia Wschodnie i Azjatyckie, zaś na anglojęzycznych proponowane są specjalności: Media, Diplomacy and International Negotiations, International Business, Management and Marketing in Cross-Cultural Context, European Studies. Na drugim stopniu studia trwają cztery semestry, student powinien osiągnąć minimum 120 pkt. ECTS. W programie przewidziane są zajęcia o charakterze podstawowym/kierunkowego – 45 pkt. ECTS, zajęcia specjalizacyjne- od 18 do 42 pkt. ECTS; na studiach niestacjonarnych minimum 17 pkt. ECTS, pozostałe punkty ECTS student powinien uzupełnić w formie zajęć fakultatywnych. Na wszystkich poziomach i formach studiów przewidywane jest przez studenta uzyskanie 30 pkt. ECTS w każdym semestrze, co jest warunkiem zaliczenia semestru. Nie przewiduje się lektoratów z języków obcych dla studentów drugiego stopnia. Student ma możliwość wyboru specjalizacji: Międzynarodowa współpraca rozwojowa, Dyplomacja publiczna, Dyplomacja i studia strategiczne. Z zajęć w języku angielskim na przedmioty podstawowe przypada 28 pkt. ECTS, w ramach zajęć w języku angielskim proponowane są następujące specjalizacje.: Intercultural Communication and New Media, Diplomacy and Intercultural Studies, International Business and Negotiations, Management & Global Affairs. W programach studiów znajdują się zarówno przedmioty ogólne (historyczne, filozoficzne, prawnicze, ekonomiczne, jak i kierunkowe z zakresu stosunków międzynarodowych, teorii i praktyki). Stałym rozwiązaniem jest prowadzenie zajęć w formie warsztatów. Uczelnia dąży by praktyki związane były z koncepcją wybranej przez studenta specjalności. W opinii Zespołu Oceniającego program studiów na kierunku *stosunki międzynarodowe* umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia w ramach poszczególnych modułów, jak i całościowej koncepcji programowej. Uczelnia kładzie nacisk na indywidualizację procesu kształcenia, posiada szeroką ofertę specjalności i zajęć do wyboru. Mocną stroną programu kształcenia jest kształcenie językowe, tradycyjnie studia w języku angielskim.

Ocena czasu trwania kształcenia, prawidłowości doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia w celu osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru, danego poziomu kwalifikacji. W przypadku wykorzystywania metod i technik kształcenia na odległość ocena czy kształcenie, którego celem jest zdobycie umiejętności praktycznych, odbywa się w warunkach rzeczywistych, z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów;

Program studiów w zakresie form, metod i treści dydaktycznych tworzy spójną całość. Czas kształcenia zarówno, w odniesieniu do ogólnego wymiaru czasu studiów, jak i liczbę godzin przewidzianych dla modułów i poszczególnych przedmiotów jest odpowiedni. Dobór metod kształcenia jest prawidłowy. Z ustaleń poczynionych przez Zespół Oceniający, w tym z hospitacji zajęć wynika, że zajęcia prowadzone są na wysokim poziomie merytorycznym, podczas zajęć używana jest aparatura multimedialna, treści realizowane w trakcie zajęć odpowiadają założeniom przedstawionym w sylabusach. Prowadzący stawiają nacisk na aktywizujące formy realizacji programu. Proces dyplomowania jest realizowany prawidłowo. Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

Ocena zgodności przyjętej punktacji ECTS z przepisami ustalającymi podstawowe wymagania w tym zakresie, w przypadku kształcenia nauczycieli i kierunków, dla których ustalono standardy kształcenia – również zgodności z odpowiednimi standardami;

Zarządzeniem Rektora Collegium Civitas nr 489/2013 z dnia 5 sierpnia 2013r. wprowadzono *Regulamin studiowania w systemie punktów zaliczeniowych dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w roku akademickim 2013/2014*. W regulaminie zawarty jest harmonogram rejestracji na przedmioty, określenie, iż w każdym semestrze student „zobowiązany jest zarejestrować się na zajęcia, które dają w semestrze w sumie nie mniej niż 30 punktów ECTS i nie więcej niż 35”; rejestracja i ewentualna modyfikacja zapisów odbywa się w formie elektronicznej poprzez *Wirtualna Uczelnia*. Punkty ECTS są podstawą do zaliczenia zajęć studentowi, który odbywał część kształcenia w uczelni zagranicznej w ramach programu Erasmus lub innej formy wymiany. Zaliczenia przedmiotów dokonuje prorektor ds. studenckich w porozumieniu z prorektorem ds. współpracy zagranicznej. Uzupełnieniem dla powyższego regulaminu są zasady obowiązujące w Uczelni w zakresie budowania systemu ECTS, którym szczegółowo omawia się zasady wyceny punktowej. Zajęcia prowadzone w formie wykładu lub wykładu z elementami konwersatorium wycenione są od 2-3 punktów ECTS, konwersatoria i ćwiczenia to 3-4 punkty ECTS, warsztaty – 4-6 punktów zajęcia z wychowania fizycznego łącznie tj 60 h- wyceniono na 2 punkty ECTS; lektoraty z języka obcego łącznie 6 punktów ECTS za 240 godzin, 3 punkty na studiach niestacjonarnych; za seminarium dyplomowe w każdym semestrze student uzyskuje 5 punktów ECTS, praktyki studenckie – 6 ECTS (minimum 125 godzin), ponadto za zajęcia dodatkowe tj. warsztaty pisania CV, autoprezentacji, emisji głosu student może dodatkowo uzyskać 1 punkt ECTS. Na studiach stacjonarnych 1 punkt ECTS odpowiada 30 godzinom nakładu pracy studenta na studiach niestacjonarnych – 20 godzinom. Najczęściej 30-godzinne zajęcia: wykład, wykład z konwersatorium czy konwersatorium, warsztaty wycenione są na 4 punkty ECTS, niezależnie czy są to zajęcia po polsku czy po angielsku, dotyczy to również zajęć fakultatywnych. Proponowana przez władze Uczelni „wycena” poszczególnych punktów kredytowych to: obecność na zajęciach to 1 punkt kredytowy, przygotowanie się do zajęć to ok. 1,5 do 2 godzin co daje 1 punkt kredytowy, podobnie wycenione są przygotowanie referatu na zajęcia, prezentacja – 1 punkt; przygotowanie się do egzaminu bądź zaliczenia to także 1 punkt. Na pierwszym stopniu student uzyskuje 180 punktów ECTS oraz 6 punktów za praktyki; zaś na drugim stopniu uzyskuje 120 punktów ECTS. Wprowadzone przez Uczelnię „wymogi elastyczności studiowania” polegają na stopniowym zmniejszaniu zajęć kierunkowych na rzecz zajęć specjalnościowych i fakultatywnych. Należy to uznać za pozytywne. Generalnie spełniany jest warunek, by co najmniej 30% punktów ECTS stanowiły przedmioty do wyboru. Umożliwia się studentom wracającym z kształcenia zagranicznego zaliczenie zajęć w formie kursów eksternistycznych (brak doprecyzowania w przedstawionej dokumentacji). Należy stwierdzić, iż Uczelnia wypracowała zasady przyznawania punktów ECTS, przybrały one charakter stosownego regulaminu, przeprowadzono też niezbędne spotkania z pracownikami w celu zaznajomienia ich z zasadami wprowadzania systemu ECTS, co potwierdzono w trakcie spotkań z kadrą wykładowców. Przyjęte w Uczelni rozwiązania zostały w większości wypadków wprowadzone w sylabusach przedmiotów i są znane studentom. Należy jednak sformułować pewne uwagi dotyczące realizacji systemu ECTS w Uczelni. Z dokumentacji Uczelni wynika iż często nie rodzaj i charakter merytoryczny zajęcia, a liczba godzin wpływają na określenie ilości punktów ECTS. W dokumentach wynika, iż nie ma stałego ciała monitorującego realizację procesu przyznawania punktów ECTS, choć jest wyznaczona osoba, która się tym zajmuje.

Ocena prawidłowości sekwencji przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów;

Sekwencja przedmiotów i modułów w programach studiów zasługuje na pozytywną ocenę. Przedmioty ogólne poprzedzają kursy o większym stopniu szczegółowości. Przedmioty kierunkowe ściśle związane z problematyką stosunków międzynarodowych realizowane są w dalszej kolejności, prawidłowo w programie studiów realizowany jest moduł specjalności/ specjalizacji. W największym stopniu moduł ten ma charakter praktyczny i łączy się z odbywanymi przez studenta do końca drugiego roku praktykami. Ostatnie dwa semestry student poświęca na przygotowanie pracy dyplomowej. Na studiach drugiego stopnia student koncentruje się na zajęciach kierunkowych i specjalizacyjnych oraz w ostatnim roku na przygotowywaniu pracy dyplomowej. Uczelnia nie realizuje lektoratów językowych w systemie kształcenia dla studentów drugiego stopnia, natomiast umożliwia uczestnictwo studentów w wykładach prowadzonych w językach obcych. W opinii ZO Uczelnia w sposób prawidłowy przyjęła rozwiązania w zakresie sekwencji modułów i poszczególnych przedmiotów w planie i programie studiów.

Ocena spójności programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają, z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Ocena czy system kontroli i zaliczania praktyk uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych;

Uczelnia przywiązuje znaczącą wagę do spójności programu kształcenia. Elementem ważnym dla realizacji celów programowych są praktyki studenckie. W zakresie realizacji praktyk studenckich Uczelnia przyjęła niezbędne rozwiązania systemowe. Zarządzeniem Rektora CC nr 494/2013 z dnia 30 09 2013r. przyjęto Regulamin odbywania praktyk studenckich w Collegium Civitas w roku akademickim 2013/2014. Wymiar praktyk 120godzin i przyznawane 6 punktów ECTS jest adekwatny do przyjętej koncepcji kształcenia. Praktyk student powinien zaliczyć do końca czwartego semestru, potwierdzeniem zaliczenia praktyk jest stosowana dokumentacja, którą student zobowiązany jest przedstawić kierownikowi jednostki. Około 70% studentów przy organizacji praktyk korzysta z pomocy Biura Karier. Podpisane przez Uczelnię umowy z kilkudziesięciu instytucjami i organizacjami pozwalają na praktyczne pogłębianie zainteresowań i specjalizacji studenta. Z dokumentacji Uczelni wynika, iż liczba miejsc w których odbywane są praktyki przez studentów ciągle poszerza się, są to organizacje i instytucje o charakterze politycznym, społecznym, samorządowym, media, a także placówki dyplomatyczne i korporacje (około 250 miejsc). Analiza przedstawionego przez Uczelnię zestawienia jest adekwatna do potrzeb studentów i ich specjalności. Pozytywnie należy oceniać wymiar praktyk studenckich, termin ich realizacji oraz dobór miejsc ich odbywania (system praktyk jest kompatybilny z celami i efektami kształcenia kierunku). Ocena i kontrola praktyk także zasługują na pozytywną ocenę. Należy stwierdzić, iż Uczelnia przywiązuje do organizacji praktyk należyłą uwagę. System zaliczania praktyk obejmuje wszystkie niezbędne elementy i uwzględnia możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Praktyki zawodowe i dyplomowe są dobrze oceniane przez studentów. System kontroli praktyk jest adekwatny i uwzględnia ocenę, czy student nabył odpowiednie umiejętności praktyczne (karta praktyk).

Ocena organizacji procesu kształcenia realizowanego w ramach poszczególnych form kształcenia przewidzianych dla danego kierunku, poziomu i profilu studiów w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Prawidłowość organizacji

kształcenia w ZOD, jeżeli taki ośrodek funkcjonuje w ramach jednostki. Ocena prawidłowości doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny (zajęcia praktyczne, w tym w środowisku pracy) do założonych efektów kształcenia;

Komentarz: Ocena możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych, studentów niepełnosprawnych;

Organizacja procesu kształcenia na Uczelni jest realizowana właściwie. Rozkład zajęć dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych nie budzi zastrzeżeń. Liczebność grup studenckich jest prawidłowa (ćwiczenia, lektoraty języków obcych, seminaria dyplomowe, warsztaty odbywają się w grupach kilkunastu osób). Wykładowcy odbywają regularne dyżury i przeprowadzają konsultacje zaplanowane w każdym semestrze i są one skorelowane z planem zajęć studentów. Realizacja indywidualizacji procesu kształcenia na kierunku *stosunki międzynarodowe* jest prawidłowa. Do dyspozycji studentów jest wiele możliwości dostosowania warunków studiowania zarówno w wymiarze dydaktycznym, jak i organizacyjnym do ich indywidualnych potrzeb. Istotną formą indywidualizacji systemu kształcenia jest możliwość wyboru specjalności/specjalizacji, tak na pierwszym jak i na drugim stopniu kształcenia, na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Studenci bardzo dobrze przygotowani językowo mogą podjąć studia w języku angielskim i polsko-angielskie. Procesowi indywidualizacji służy bogaty program zajęć fakultatywnych, szeroka paleta w zakresie zajęć językowych (lektoraty, wykłady w językach obcych). Uczelnia od roku akademickiego 2003/2004 wprowadziła Indywidualny Tryb Interdyscyplinarny, który umożliwia obok realizacji programu ramowego wybieranie przez studenta dodatkowych przedmiotów z innych specjalizacji. Tak jak i w innych uczelniach, studenci, w tym i studenci niepełnosprawni, mogą ubiegać się o Indywidualną Organizację Studiów IOS. W opinii ZO Uczelnia przywiązuje znaczną wagę do indywidualizacji procesu kształcenia.

2) Czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość?

W ocenie Zespołu Oceniającego zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody kształcenia tworzą spójną całość i dają szansę na to, by absolwenci kierunku *stosunki międzynarodowe* je osiągnęli. Uczelnia dokłada starań, by działania praktyczne, przebieg zajęć, egzaminowanie i dyplomowanie odpowiadało koncepcji przyjętej w dokumentacji procesu kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA w zasadzie pozytywnie ocenili program kształcenia na ocenianym kierunku. Zgłosili jednak pojedyncze zastrzeżenia. Najważniejszym z nich jest brak lektoratu języka obcego na studiach drugiego stopnia. Studenci wyrazili chęć uczestniczenia w takich zajęciach; do tej pory nie podejmowali jednak w tym kierunku żadnych działań.

Studenci pozytywnie ocenili przyjętą punktację ECTS oraz czas trwania kształcenia w ramach poszczególnych modułów. Co do zasady nie mieli również zastrzeżeń do doboru metod kształcenia. Pozytywnie ocenili również sekwencyjny układ przedmiotów w programie i planie studiów, gdyż treści ogólne poprzedzają te bardziej szczegółowe.

Integralną częścią programu kształcenia są praktyki zawodowe w wymiarze co najmniej 125 godzin realizowane na podstawie Regulaminu praktyk przedstawionego Zespołowi Oceniającemu PKA w czasie wizytacji. Przewiduje on możliwość zaliczenia na poczet praktyki pracy zawodowej, prowadzonej działalności gospodarczej, stażu czy innej formy aktywności zawodowej jeśli spełnia ona cel przewidziany dla praktyk. Za

merytoryczny aspekt zaliczania praktyk odpowiada zastępcą kierownika Katedry Studiów Społecznych, Politycznych i Międzynarodowych. Zaliczenie następuje na podstawie karty Praktyk krajowych, zawierającej charakterystykę czynności wykonywanych w ramach praktyk, sprawozdanie z jej przebiegu i ocenę praktykanta wystawioną przez praktykodawcę. Studenci pozytywnie ocenili procedurę zaliczania praktyk. Z uwagi na położenie Uczelni w stolicy kraju, mają oni możliwość odbycia praktyk w wielu instytucjach państwowych i siedzibach lub przedstawicielstwach instytucji międzynarodowych. Uczelnia ma podpisane porozumienia z kilkudziesięcioma podmiotami oferującymi miejsca praktyk.

Zgodnie z par. 23 regulaminu studiów w Collegium Civitas studenci mają możliwość wnioskowania do prorektora ds. studenckich o wyrażenie zgody na studia wg Indywidualnego programu i planu studiów. Regulamin wskazuje przykładowe przesłanki uprawniające do indywidualizacji toku studiów, takie jak: studia na dwóch lub więcej kierunkach, udział w badaniach naukowych, odbywanie części studiów w uczelni zagranicznej, wychowywanie dziecka, niepełnosprawność. Prorektor w decyzji określa również w szczególności terminy zaliczeń, egzaminów i praktyk. Ponadto w roku akademickim 2013/14 zostały uruchomione Indywidualne Studia Interdyscyplinarne. Kandydaci na te studia już na etapie rekrutacji muszą wskazać swój kierunek wiodący. Na liście kierunków, które można studiować w tym trybie są stosunki międzynarodowe. Na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA było obecnych dwóch studentów ISI. Pozytywnie ocenili oni taką organizację procesu kształcenia, zwłaszcza z uwagi na możliwość wybierania przedmiotów, które są obligatoryjne dla innych kierunków, a zgodne z ich zainteresowaniami i indywidualnym programem kształcenia. Podstawą ich programu jest tzw. minimum programowe, które muszą zrealizować na wybranym kierunku wiodącym. Przedmiotami wybranymi mogą uzupełnić swój program do maksymalnej granicy 35 bezpłatnych punktów ECTS na semestr. Taki limit przewidzianych jest al. Wszystkich studentów Collegium Civitas.

Bardzo pozytywnie należy ocenić funkcjonowanie studiów w języku angielskim. Studenci tego programu, z którymi odbyło się podczas wizytacji osobne spotkanie, wyrazili swoje zadowolenie ze studiów w Collegium Civitas. Pozytywnie ocenili oni również program studiów. Pojedyncze osoby wskazały jednak na dwa problemy – nieuruchamianie części kursów do wyboru, co prorektor ds. współpracy z zagranicą odpowiedzialna za kształcenia w ramach programu anglojęzycznego wytłumaczyła tym, że na te kursy zapisało się za mało chętnych i nie został osiągnięty minimalny limit liczby osób w grupie. Druga uwaga do programu dotyczyła zbyt małej liczby przedmiotów z dziedziny prawa.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.***
- 2) Zespół ocenia jako właściwą spójność programu studiów i innych elementów procesu kształcenia, w tym kwestię praktyk studenckich.***

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów.

1) Czy liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu?

Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego 2 nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora, 4 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 6 ze stopniem naukowym doktora.

W przypadku jednej osoby ze stopniem naukowym doktora nie został spełniony warunek określony § 13 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014, poz. 131), tj.: „Nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra”, ponieważ przewidziany wymiar zajęć dydaktycznych wynosi tylko 40 godzin.

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112 a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.).

W przypadku trzech nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na kierunku „stosunki międzynarodowe”, ich podstawowym miejscem pracy jest Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, z którym to Instytutem Collegium Civitas współpracuje w ramach utworzonego w 2012 roku Interdyscyplinarnego Centrum Naukowego. Zgodnie z § 1 ust. 4 pkt b rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2012 r., poz. 983) do minimum kadrowego dla studiów drugiego stopnia mogą być wliczani nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, dla których podstawowe miejsce pracy stanowi instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk – o ile uczelnia utworzyła z owym instytutem centrum naukowe.

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Nauczyciele akademicy zgłoszeni do minimum kadrowego dysponują wymaganym wykształceniem i dorobkiem naukowych adekwatnym względem oferowanego profilu oraz koncepcji kształcenia. Reprezentują oni: nauki o polityce i ekonomię, zaś ci co uzyskali stopnie naukowe z historii, kulturoznawstwa i językoznawstwa posiadają dorobek naukowych z zakresu stosunków międzynarodowych. Poza tym zajęcia prowadzą nauczyciele akademicy z innych dyscyplin oraz subdyscyplin nauk społecznych i humanistycznych, w tym specjaliści praktycy. Struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku (zarówno tytuły i stopnie naukowe, jak i dyscypliny naukowe, w których te tytuły i stopnie zostały im nadane) daje gwarancję, że założone cele i efekty kształcenia zostaną spełnione.

Kadra ta gwarantuje właściwą realizację zakładanych celów naukowych i dydaktycznych.

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki;

2) Czy dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia?

Poziom naukowy i kwalifikacje dydaktyczne nauczycieli akademickich zgłoszonych do minimum kadrowego adekwatny jest do realizowanego programu studiów (do minimum kadrowego na studiach I stopnia zgłoszono: 4 doktorów oraz 5 doktorów habilitowanych i profesorów; do minimum kadrowego na studiach II stopnia zgłoszono: 6 doktorów oraz 6 doktorów habilitowanych i profesorów). Podobną opinię można sformułować w stosunku do aż 79 pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Należy stwierdzić zgodność dyscyplin naukowych oraz tematyki dorobku naukowego, a zwłaszcza doświadczenia praktycznego ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów.

Do minimum kadrowego na studiach I stopnia zaliczono: 3 doktorów (w tym 1 warunkowo) oraz 5 doktorów habilitowanych i profesorów (w tym 1 dr. hab. warunkowo); do minimum kadrowego na studiach II stopnia zaliczono: 5 doktorów (w tym 1 warunkowo) oraz 6 doktorów habilitowanych i profesorów (w tym 2 dr. hab. warunkowo).

Dorobek naukowy kadry dydaktycznej tworzącej minimum kadrowe wpisuje się w oceniany kierunek, a w kilku przypadkach można go określić jako znaczący i adekwatny do opisu kierunkowych efektów kształcenia oraz do realizowanego programu studiów. Podsumowując, dorobek naukowy kadry dydaktycznej ocenianego kierunku odpowiada zakładanym efektom kształcenia i realizowanemu programowi studiów.

Ocena stabilności minimum kadrowego (częstotliwości zmian jego składu);

Należy stwierdzić, że w ostatnich latach minimum kadrowe charakteryzuje się dużą stabilnością. Nauczyciele akademicki są zatrudnieni w Uczelni najczęściej od 6-7 lat. Dla nauczycieli akademickich Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy (poza dwoma wyjątkami). Osoby zaliczone do minimum kadrowego zatrudnione są (na podstawie alfabetycznego wykazu) od: 01.10.2009 r., 01.10.2007 r., 1.10.2007 r., 1.10.2010 r., 4.04.2007 r., 1.05.2005 r., 1.09.2010 r., 1.01.2008 r., 1.07.2007 r., 1.10.2009 r., 1.10.2007 r., 1.02.2008 r. Na tej podstawie można jednoznacznie stwierdzić, iż Uczelnia posiada stabilny trzon kadrowy.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów;

Bardzo korzystnie przedstawia się stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe dla ocenianego kierunku do liczby studentów na tym

kierunku, który wynosi odpowiednio: dla studiów I stopnia: 1:29, a dla studiów II stopnia: 1:24 (przy ministerialnym wymogu nie większym niż 1:160).

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów: ocena zgodności obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych reprezentowanych przez poszczególnych nauczycieli akademickich (w przypadku profilu praktycznego - ich doświadczenia zawodowego), ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość: ocena przygotowania nauczycieli akademickich do realizacji zajęć dydaktycznych w tej formie;

Zdecydowana większość nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, jak również pozostali nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku należą do wysokiej klasy specjalistów, którzy łączą wiedzę naukową z zakresu stosunków międzynarodowych z wiedzą z różnych dyscyplin i subdyscyplin obszaru nauk społecznych. Poza tym większość z nich może pochwalić się także dużym doświadczeniem praktycznym związanym z pracą w dyplomacji oraz w organizacjach międzynarodowych, a także doświadczeniem w zakresie doradztwa i pracy eksperckiej skorelowanych z kierunkiem „Stosunki międzynarodowe”.

Wśród pozostałych nauczycieli akademickich istnieje zbieżność wykształcenia, specjalności naukowej i dorobku naukowego oraz praktyki zawodowej z prowadzonymi zajęciami dydaktycznymi na kierunku „Stosunki międzynarodowe”. Pewne wątpliwości dotyczące obsady zajęć dydaktycznych przez pozostałych nauczycieli akademickich zostały wyjaśnione w Załączniku nr 5. Jedynie w przypadku nauczyciela akademickiego (obszar i dziedzina nauk technicznych, inżynieria materiałowa), który prowadzi konwersatorium pt. „Polityka zagraniczna Polski w XX wieku” oraz nauczyciela akademickiego (obszar nauk ścisłych, dziedzina nauk fizycznych, fizyka), który prowadzi konwersatorium pt. „Rola diaspor we współczesnym świecie” można odnotować brak takiej zgodności. Obaj ci nauczyciele akademicy posiadają jednak bardzo dużą i unikalną wiedzę praktyczną z zakresu prowadzonych zajęć dydaktycznych.

Uczelnia z dużą starannością dba o to, aby zajęcia z danego przedmiotu prowadziły osoby o właściwych kwalifikacjach, dorobku naukowym i posiadające doświadczenie praktyczne związane z kierunkiem studiów.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych (Załącznik nr 6 - Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena);

Ogólna ocena hospitowanych zajęć jest pozytywna, wszystkie hospitowane zajęcia były prowadzone na bardzo dobrym poziomie.

3) Czy Jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą?

Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

- *procedur i kryteriów doboru oraz weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, ich przejrzystości i upowszechnienia;*

Polityka kadrowa Uczelni charakteryzuje się: systematycznym podnoszeniem kwalifikacji kadry w zakresie uzyskiwania stopni i tytułów naukowych oraz pozyskiwaniem kadry o wysokich kwalifikacjach z dużym doświadczeniem międzynarodowym. Polityka ta realizowana jest przede wszystkim przez władze rektorskie. Organem doskonalenia kadry jest Komisja Programowa i Jakości Kształcenia (powołana *Zarządzeniem rektora Collegium Civitas nr 458/2013 z dnia 1 marca 2013 r.*), a bezpośrednio w zakresie kierunku „Stosunki międzynarodowe” – zastępcy kierownika Katedry Studiów Społecznych, Politycznych i Międzynarodowych odpowiedzialni za program polskojęzyczny i angielskojęzyczny. Ponadto, poszczególne specjalności i specjalizacje w większości przypadków posiadają formalnych kierowników.

Uczelnia stwarza dogodne warunki rozwoju dla pracowników zatrudnionych na pełnym etacie poprzez finansowanie prac naukowo-badawczych, organizowanie i finansowanie zagranicznych staży naukowych.

Pozytywem jest stabilność kadry naukowo-dydaktycznej, która utożsamia się z Uczelnią. Jej dobór odbywa się w oparciu o kompetencje dydaktyczne i naukowe oraz doświadczenie praktyczne i kompetencje uzyskane poza Uczelnią, zwłaszcza w środowisku międzynarodowym, w tym w dyplomacji.

Obowiązuje reguła powiązania zainteresowań i dorobku naukowego kadry z kierunkowymi efektami kształcenia oraz z konkretnymi przedmiotami z programu kształcenia.

System oceny pracy nauczycieli akademickich obejmuje głównie studenckie ankiety oraz okresowe oceny kadry.

Na podstawie zbiorczych wyników oceny zajęć przez studentów w roku akademickim 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014 (z podziałem na semestry) nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe i oraz pozostali nauczyciele prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku byli oceniani pozytywnie – oceny ogniskowały się 4,0 i powyżej (pytania w ankiecie: 1. W jakim stopniu program zajęć odróżniał się od treści innych przedmiotów?; 2. Czy zajęcia były prowadzone zgodnie z programem (sylabusem)?; 3. Czy wymagania dotyczące zaliczenia/egzaminu zostały jasno sformułowane?; 4. Czy treści zajęć przekazywane były jasno i przystępnie?; 5. Czy prowadzący był przygotowany do zajęć?; 6. Czy gdybyś miał(a) polecić komuś wybór zajęć, polecił(a)byś te zajęcia?).

W kwietniu/maju 2013 roku przeprowadzone zostały badania jakościowe mające na celu wdrażanie od roku akademickiego 2013/2014 ankiet ewaluacyjnych w skali od 1 do 5. Dotyczą one oceny przez studentów pięciu elementów zajęć dydaktycznych (ogólna ocena zajęć; adekwatność treści poruszanych na zajęciach do nazwy przedmiotu; przydatność, praktyczna wiedza, umiejętności wyniesione z zajęć; dostępność materiałów do zajęć; ocena zdolności dydaktycznych prowadzącego zajęcia), oceny jednostek organizacyjnych Uczelni (ogólna ocena) i dodatkowych elementów oceny (ogólna ocena programu danej specjalizacji w kończącym się semestrze). Oceny studentów mają wpływ na decyzje kadrowe i płacowe władz Uczelni wobec pracowników.

Podsumowując, procedury doboru i oceny kadry naukowo-dydaktycznej są właściwe. Część z nich ma charakter działania *ad hoc* i formę zindywidualizowaną (m.in. rozmowy indywidualne).

- systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym poprzez zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą), oraz ocena jego efektywności;

Polityka kadrowa Uczelni koncentruje się zwłaszcza na rozwoju młodszej kadry naukowo-dydaktycznej. Uczelnia wspiera rozwój kadry naukowo-dydaktycznej przede wszystkim poprzez: cyklicznie organizowane seminaria Instytutu Stosunków Międzynarodowych i Zrównoważonego Rozwoju (dyskusje wokół tez i treści prac doktorskich i habilitacyjnych oraz artykułów naukowych). Poza tym Uczelnia wspiera rozwój kadry naukowo-dydaktycznej w ramach programów wymiany międzynarodowej (Erasmus), ale także staży naukowych i wizyt studyjnych w innych ośrodkach akademickich w Europie i na świecie (ok. 60 umów o współpracy z uczelniami z zagranicy). Rozwija dla niej formułę Visiting Professors i Visiting Fellows. Wspiera ją także w staraniach o granty krajowe i międzynarodowe (Jean Monnet, Atlantis, 7. Program Ramowy, COST, Fundusz Wyszehradzki, granty norweskie). Ponadto finansuje wyjazdy na konferencje międzynarodowe i dofinansowuje publikacje naukowe.

Pokłosem wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej są jej awanse naukowe (w ciągu ostatnich 5 lat - 4 doktoraty i 1 habilitacja wśród pracowników zaliczanych do minimum kadrowego).

- opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia w kontekście misji i strategii;

Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA (27.03.2014, godz. 16.15). W spotkaniu Zespołu Oceniającego PKA uczestniczyło 12 pracowników wizytowanego kierunku. Podkreślali oni bardzo dobre warunki pracy naukowej i dydaktycznej oraz pozytywną atmosferę panującą w Uczelni. Zwracali uwagę na status „Stosunków międzynarodowych” jako dyscypliny naukowej i kierunku kształcenia. Wyrażono krytyczne opinie na temat Krajowych Ram Kwalifikacyjnych. Podkreślono silne i rozbudowane związki z interesariuszami zewnętrznymi (m.in. Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Instytut Adama Mickiewicza) i powiązania kształcenia z potrzebami rynku pracy (m.in. kształcenie specjalistów dla Polskiej Akcji Humanitarnej). Wypowiedziano się na temat umiędzynarodowienia studiów i problemów z tym związanych oraz współpracy międzynarodowej (m.in. podwójny dyplom z West Virginia University), które w tej jednostce są bardzo ożywione. Podkreślono pomoc władz Uczelni w awansie naukowym (staże i konferencje międzynarodowe czy dofinansowywanie publikacji). Zespół Oceniający PKA zapoznał się z elementami systemu jakości kształcenia, który w opinii pracowników ma charakter częściowo nieformalny. Podsumowując, spotkanie miało charakter konstruktywny.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1) Poza poniżej wymienionymi przypadkami liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji wpisuje się w kierunek „Stosunki międzynarodowe”. Do minimum kadrowego nie można jednak zaliczyć jednego

pracownika naukowo – dydaktycznego ze stopniem doktora (jest dorobek naukowy, ale nie zrealizowano ustawowej liczby godzin dydaktycznych). Ze względu na niewielki dorobek naukowy z zakresu stosunków międzynarodowych z ostatnich 5 lat warunkowo do minimum kadrowego zaliczono jednego doktora i dwóch doktorów habilitowanych.

2) W zdecydowanej większości dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zarówno tworzącej minimum kadrowe jak i pozostałych nauczycieli akademickich są adekwatne do realizowanego programu oraz zakładanych celów i efektów kształcenia. W procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele akademicy z dużym doświadczeniem praktycznym, w tym międzynarodowym. Właściwie prowadzona polityka naukowa i dydaktyczna zapewnia należytą obsadę zajęć.

3) Uczelnia prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego z dużym naciskiem na ich umiędzynarodowienie.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.

Czy Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych?

Ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie). W przypadku stwierdzenia braków w tym zakresie należy wskazać w jaki sposób braki te mają wpływ na jakość kształcenia oraz jakie efekty kształcenia nie zostaną osiągnięte;

Siedziba Collegium Civitas znajduje się w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Uczelnia zajmuje pomieszczenia na XII, XI, IX i VII piętrze budynku PKiN, o łącznej powierzchni 2 317 m². Do pomieszczeń zajmowanych przez Uczelnię należą m.in. 4 aule (każda na 130 osób), mniejsze sale wykładowe i seminaryjne oraz pomieszczenia administracyjne. W trakcie wizytacji okazano ZO stosowne umowy najmu, na mocy których Uczelnia legitymuje się prawem do korzystania z w/w lokali. Aule posiadają nagłośnienie oraz rzutniki multimedialne. Sale wykładowe wyposażone są w sprzęt audiowizualny w postaci: rzutników, ekranów, telewizorów i komputerów. Zarówno wykładowcy jak i studenci mają dostęp do kamer i dyktafonów wykorzystywanych do prowadzenia wykładów oraz w ramach przygotowywania się do zajęć. Uczelnia dysponuje dwiema salami komputerowymi, w których mogą korzystać z pakietu biurowego oraz Internetu. W salach znajduje się 100 komputerów mających szybkie łącza internetowe. Zajęcia praktyczne prowadzone są przy użyciu specjalistycznych programów do analizy statystycznej oraz wspomagających prowadzenie badań ilościowych i jakościowych, t.j. pakietów SPSS oraz Atlas. Wykorzystywane są także aplikacje wspomagające zarządzanie projektami Microsoft Project i MS Excel. Na terenie Uczelni jest możliwość bezpłatnego korzystania z sieci Wi-Fi.

Administracja Collegium Civitas wyposażona jest w oprogramowanie Wirtualna Uczelnia, zawierające kompendium wiedzy na temat studenta, studiów i uczelni, umożliwiające wgląd w informacje indywidualne takie jak: przebieg studiów, biogramy wykładowców, opis przedmiotów, decyzje organów Uczelni w sprawie podań oraz spis ocen. W Wirtualnej Uczelni publikowane są również akty prawa wewnętrznego Uczelni, informacje o organizacji studiów, dane finansowe, grafik terminów egzaminów, ogłoszenia z dziekanatu, aktualności z życia uczelni oraz ankiety. Poczynając od roku ak. 2013/14 studenci korzystają z legitymacji elektronicznych, spełniających także funkcję karty bibliotecznej.

W budynku PKiN brak sali gimnastycznej, zajęcia z WF odbywają się w wynajętej sali przy ul. Elektorальной. Uczelnia zawarła także umowy na wynajem lokali w domach studenckich, korzystają z nich głównie studenci obcojęzyczni.

Biblioteka Collegium Civitas, wraz z czytelnią, mieszczą się w osobnym pomieszczeniu i są czynne przez 5 dni w tygodniu, w soboty i w niedziele w trakcie zjazdów studentów zaocznych oraz w soboty zjazdowe słuchaczy studiów podyplomowych. Czytelnia

wyposażona jest w 5 stanowisk komputerowych, z których część przystosowana jest do potrzeb studentów niedowidzących. W czytelni dla studentów dostępna jest prasa codzienna i tygodniki: „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita”, „Dziennik Polska”, „Uważam Rze”, „Polityka”, „Wprost”. Ponadto, studenci mają możliwość przeglądania archiwum on-line „Gazety Wyborczej” i „Rzeczpospolitej” – co jest szczególnie istotne dla studentów dokonujących analizy wydarzeń międzynarodowych oraz sposobu ich relacjonowania przez media.

W zbiorach biblioteki znajduje się obecnie 7494 woluminów, głównie z zakresu nauk społecznych i humanistycznych. Czytelnicy mają możliwość przeglądania posiadanych zbiorów oraz ew. rezerwowania wybranych pozycji poprzez katalog on-line dostępny pod adresem: <http://biblioteka.civitas.edu.pl> W zbiorach biblioteki znajduje się także ponad 30 tytułów czasopism naukowych, w tym m. in. „Bezpieczeństwo Narodowe”, „Europa Środkowo-Wschodnia”, „Międzynarodowy Przegląd Polityczny”, „Monitor Europejski”, „Nowa Europa: przegląd natoliński”, „Polska w Europie”, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, „Przegląd Europejski”, „Przegląd Polityczny”, „Przegląd sejmowy”, „Rocznik Strategiczny”, „Sprawy międzynarodowe”, „Studia Europejskie”, „Studia Polityczne”, „Studia Socjologiczne”, „The polish quarterly of international affairs”.

Ponadto, studenci Collegium Civitas mają możliwość korzystania ze zbiorów bibliotek partnerskich: połączonej biblioteki Wydziału Filozofii i Socjologii UW oraz Instytutu Filozofii i Socjologii PAN (ok. 170 tys. woluminów), Centralnej Biblioteki Wojskowej, biblioteki Kolegium Europejskiego w Natolinie, a także – na drodze wypożyczeń międzybibliotecznych – biblioteki Szkoły Głównej Handlowej.

Collegium Civitas posiada dostęp do następujących specjalistycznych baz czasopism naukowych oraz baz cytowań: EBSCO, JStor (Arts & Science Collection I), Springer, Elsevier, Web of Science, Scopus, Wiley-Blackwell. Dostęp do ww. zasobów możliwy jest z każdego komputera podłączonego do sieci CC.

Stan zasobów bibliotecznych dedykowanych dla kierunku „Stosunki Międzynarodowe” pozostawia nadal szerokie pole do uzupełniania i poszerzania. W ramach wizytacji sprawdzono dostępność pozycji literatury naukowej zalecanych studentom. Dokonano losowego wyboru 4 kart przedmiotów.

1. Przedmiot: „Międzynarodowe prawo publiczne”. W zasobach biblioteki dostępna jest na miejscu jedna z 2 pozycji literatury obowiązkowej: W. Czapliński, A. Wyrozumska: Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe. Warszawa 2004. Drugiej pozycji (A. Wyrozumska: Umowy międzynarodowe, teoria i praktyka, 2006 – brak w zasobach biblioteki. Jeśli chodzi o literaturę uzupełniającą, na miejscu dostępna była 1 z 4 polecanych w karcie przedmiotu pozycji.

2. Przedmiot: „Podstawy dyplomacji część II”. Dostępnych było 6 na 11 pozycji książkowych wskazanych na karcie przedmiotu w ramach literatury obowiązkowej i uzupełniającej (w karcie przedmiotu nie dokonano rozdzielenia tych dwóch kategorii).

3. Przedmiot: „Organizacje międzynarodowe”. Dostępne były 4 na 6 pozycji książkowych wskazanych na karcie przedmiotu w ramach literatury obowiązkowej i uzupełniającej (w karcie przedmiotu nie dokonano rozdzielenia tych dwóch kategorii).

4. Przedmiot: „Macroeconomics”. Brak w zasobach biblioteki obu pozycji literatury obowiązkowej. Spośród 2 zalecanych pozycji literatury uzupełniającej dostępna jedna (D. Begg, R. Dornbush, S. Fischer: Economics, 7 ed.).

Reasumując na miejscu dostępnych było 13 pozycji literatury na 27 zalecanych w w/w sylabusach t.j. ok. 50 %. Niekorzystnym jest w szczególności brak zalecanych pozycji

literatury obowiązkowej. Wspomniane braki wynikają niewątpliwie po części z faktu, iż zasoby biblioteczne adekwatne do treści kształcenia na kierunku „stosunki międzynarodowe” są nadal tworzone, jednak brak dostępności – w przypadku skontrolowanych kart przedmiotów – około połowy pozycji literatury, musi budzić pewne zastrzeżenia. Problem ten łagodzony jest częściowo poprzez sam fakt lokalizacji Uczelni, która położona jest w Warszawie, a więc w mieście dysponującym licznymi bibliotekami akademickimi oraz ogólnymi. Niemniej, nie oznacza to, iż studenci wizytowanego kierunku mają taką samą możliwość wypożyczania książek z innych bibliotek, co na macierzystej Uczelni. Brak możliwości wypożyczenia danej pozycji literatury obowiązkowej w bibliotece własnej uczelni niewątpliwie stanowi niewątpliwie utrudnienie.

W bibliotece powinno być więcej podręczników do stosunków międzynarodowych. Brakuje podręczników ogólnych w języku polskim, do międzynarodowych stosunków politycznych są zaś (tylko) po 2 egzemplarze autorstwa M. Pietrasia i P. Ostaszewskiego, z kolei do międzynarodowych stosunków gospodarczych/ekonomicznych są 4 egzemplarze autorstwa A. Budnikowskiego i 3 P. Krugmana.

W trakcie spotkania z ZO, studenci negatywnie ocenili zaopatrzenie biblioteki, ich zdaniem posiada ona w księgozbiorze zbyt małą liczbę egzemplarzy książek wchodzących w skład wymaganych bądź zalecanych przez nauczycieli akademickich pomocy dydaktycznych. Ponadto z uwagi na te braki w zaopatrzeniu, wielu pozycji nie można wypożyczyć, a jedynie skorzystać z nich na miejscu. Czytelnia składa się z zaledwie kilku stolików ustawionych w pomieszczeniu biblioteki, trudno więc uznać, że właściwie spełnia swój cel. Poza tym bazę lokalową studenci ocenili pozytywnie, zwłaszcza ze względu na usytuowanie Uczelni w centrum Warszawy. Pewnym utrudnieniem jest jednak popularność budynku wśród turystów, ale studenci zdają sobie sprawę z tego, że Władze Uczelni nie mają wpływu na tę sytuację.

Wypożyczenie sal dydaktycznych zostało przez studentów ocenione pozytywnie, podobnie jak baza instytucji, w których prowadzone są praktyki.

Z powyższych względów, mimo pewnych zastrzeżeń dotyczących dostępności pozycji literatury w zasobach bibliotecznych (o czym była mowa wyżej) ocena stopnia dostosowania bazy dydaktycznej służącej realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności zapewniania dostępu do infrastruktury niezbędnej z uwagi na specyfikę kierunku (sale wykładowe, pracownie i laboratoria specjalistyczne oraz ich wyposażenie, dostęp do komputerów, Internetu, specjalistycznego oprogramowania, specjalistycznych baz danych, niezbędnego księgozbioru, w tym udostępnionego przez inne biblioteki, także wirtualnie) jest pozytywna. Na ocenę tę rzutuje przede wszystkim dobre wyposażenie bazy dydaktycznej w środki techniczne potrzebne do realizacji procesu dydaktycznego. Dotyczy to zarówno sal dydaktycznych, jak i biblioteki.

Ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk;

Studenci korzystają z możliwości odbycia praktyki w różnych instytucjach mających siedzibę w Warszawie, z którymi Uczelnia zawarła umowy. Podstawą realizacji praktyki może być porozumienie lub umowa o organizację praktyki zawarta pomiędzy Collegium a instytucją umożliwiającą odbycie praktyki, lub umowa zawarta pomiędzy studentem a instytucją umożliwiającą odbycie praktyki. Miejsce odbycia praktyki wymaga uprzedniej akceptacji ze strony zastępcy kierownika Katedry Studiów Społecznych, Politycznych i Międzynarodowych.

Uczelnia oferuje studentom ocenianego kierunku możliwość odbycia praktyk w organizacjach i instytucjach o charakterze politycznym, mediach i administracji, organizuje także wyjazdy na staże zagraniczne np. w polskich placówkach dyplomatycznych. Organizacją praktyk zajmuje się funkcjonujące w ramach uczelni od 2002 roku Centrum Karier. Centrum ma podpisane umowy dotyczące stałego przyjmowania studentów Collegium Civitas na praktyki z następującymi firmami oraz organizacjami: Fundacja Instytut Studiów Wschodnich, ATM, CASE- Centrum Analiz Społeczno – Ekonomicznych, TVP SA, Presspublica Sp. zo.o., Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej, Jobfitter Sp. zo.o., Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, SHT Sp. zo.o., Arthur Hunt sp. zo.o., Centrum im. Adama Smitha, Fundacja Itaka, Stowarzyszenie Polskich Mediów, IBBC Group.

Ponadto Centrum regularnie współpracuje z instytucjami, z którymi podpisywane są każdorazowo umowy dot. przyjęcia na praktykę konkretnego studenta (studentki): Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Kancelaria Prezydenta RP, Ministerstwo Sprawiedliwości, Polska Organizacja Turystyczna, Interia.pl. Uczelnia współpracuje także z firmami, które regularnie przysyłają do CC oferty praktyk oraz przyjmują na nie studentów Collegium, mimo braku formalnie podpisanych porozumień.

Biorąc pod uwagę powyższy wykaz podmiotów, u których studenci kierunku „stosunki międzynarodowe” mogą odbywać praktyki oraz notoryjnie znane informacje dotyczące potencjału i charakteru działalności tych podmiotów, ocena bazy instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne oraz prawidłowości doboru miejsc odbywania praktyk wypada w pełni satysfakcjonująco.

Ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;

Infrastruktura dydaktyczna, jaką dysponuje Uczelnia, jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. W pomieszczeniach Pałacu Kultury i Nauki zajmowanych przez Uczelnię dostępne są udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ruchowo i wzrokowo, jak przenośne podesty – podjazdy dla wózków inwalidzkich, ramiona wspomagające w toaletach oraz sprzęt: ekrany i klawiatura komputerowa Braille'a, komputery z oprogramowaniem dla słabowidzących, telewizor na stelażu do podglądu wykładów w miejscach gdzie nie ma dojazdu wózkiem inwalidzkim, laptop z programem dla słabowidzących do wypożyczania, rzutniki multimedialne do wypożyczania przez osoby niepełnosprawne. Strona internetowa Uczelni posiada również wersję dla osób niedowidzących.

Mając na uwadze stan faktyczny prezentujący się jak wyżej należy stwierdzić, iż ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych jest pozytywna.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: w pełni

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych. Baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest w pełni dostosowana do możliwości osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia, w szczególności sale wykładowe i pracownie oraz zapewnienie dostępu

do komputerów, Internetu i specjalistycznego oprogramowania. Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają wymagane kryteria, aczkolwiek zbiory biblioteki wymagają uzupełnienia o niektóre pozycje literatury polecanej na kartach przedmiotów. Infrastruktura dydaktyczna jest dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Czy rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; czy na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej?

ocena wpływu prowadzonych w jednostce badań naukowych na realizowany proces dydaktyczny, w tym na kształtowanie programu kształcenia i indywidualizację nauczania, oraz ocena udziału studentów w badaniach naukowych i w prezentacji /publikacji ich wyników;

ocena wpływu współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego na proces dydaktyczny;

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku „Stosunki międzynarodowe” koncentrują swoją aktywność naukowo-badawczą na tej problematyce przede wszystkim dotyczącej współczesnych wyzwań systemu międzynarodowego z pojedynczymi przypadkami zajmowania się problematyką wewnątrzkrajową. *Ad hoc* należy podkreślić duże zaangażowanie ich w badania naukowe i współpracę międzynarodową.

Badania te w pełni wpisują się w zakres przedmiotowy ocenianego kierunku. Prowadzone są w ramach badań statutowych Uczelni jak również, co należy podkreślić, w ramach zewnętrznych źródeł finansowania (granty krajowe i międzynarodowe). Wśród badań *stricto* uczelnianych *gros* z nich ma charakter zindywidualizowany (badania jednego naukowca) i są nośne poznawczo – 10 tematów badawczych: Latynoamerykańska teologia wyzwolenia; To Solve The Unsolvable – The Genesis and Solution Perspectives of Indo-Pakistani Conflict; Badanie nad stanem indyjskiego programu jądrowego (cywilnego i wojskowego) i jego wpływu na stan bezpieczeństwa międzynarodowego w Azji; Międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityka gospodarcza w Ameryce Łacińskiej; Unia Europejska jako współczesna struktura organizacyjna cywilizacji europejskiej znajdująca się pod presją procesów globalizacyjnych; Badania z zakresu marketingu politycznego, wizerunku publicznego i marki osobistej liderów i partii politycznych w Internecie; Badanie transformacji systemów politycznych państw latynoamerykańskich, modeli przywództwa politycznego i zmian w obrębie elit politycznych Ameryki Łacińskiej – *casus* Peru po upadku fujimorizmu; Polityczne uwarunkowania demokracji w Indiach i Pakistanie – analiza porównawcza; Mniejszości narodowe a granice państwowe w Europie środkowo-wschodniej w XX i u progu XXI wieku; Rola Polaków za granicą w budowaniu znaczenia Polski na arenie międzynarodowej. Ponadto czterech pracowników zajęło się badaniem polityk publicznych.

Oprócz dwóch grantów realizowanych w ramach Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego (Legal Frames of Memory: Transitional Justice in Central and Eastern Europe) i Narodowego Centrum Nauki (Wspólnoty wyspowe XX wieku – modelowy przypadek Spinalongi (1903-1957)) uczelnia w ramach 7. Programu Ramowego Komisji Europejskiej w latach 2007-2011 była jednym z członków 9-osobowego konsorcjum badawczego projektu pt. „Converging and conflicting ethical values in the internal/external security in continuum in Europe”. Poza tym Uczelnia realizowała jeszcze dwa projekty

badawcze wpisujące się w kierunek kształcenia: wspólnie z International Peace Institute w Oslo grant pt. „Europejska Polityka Sąsiedztwa” realizowany w latach 2008-2009 oraz grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. „Model systemu wykorzystania środków masowego przekazu w przeciwdziałaniu i walce z terroryzmem w warunkach RP” realizowany w latach 2007-2010.

Aktywność w aplikowaniu i pozyskiwaniu grantów naukowych skorelowanych z ocenianym kierunkiem kształcenia należy ocenić wysoko.

W badaniach naukowych z zakresu stosunków międzynarodowych ważną rolę odgrywają powołane w roku akademickim 2012/2013 centra badawcze: Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas, Centrum Badań nad Eurazją, Centrum Badań nad Cywilizacją i Dyplomacją Europejską oraz Instytut Stosunków Międzynarodowych i Zrównoważonego Rozwoju.

Wyniki badań pracowników z zakresu stosunków międzynarodowych publikowane były w czasopismach naukowych Uczelni lub też wydawanych wspólnie („Securitologia” i „Zoon Politikon”). Do 2013 roku Uczelnia Civitas współwydawała z Instytutem Studiów Politycznych PAN czasopisma „Studia Polityczne” oraz „Rocznik Polsko-Niemiecki”. Poza tym Uczelnia w ostatnich latach wydała (bądź była współwydawcą) kilkadziesiąt prac zwartych dotyczących stosunków międzynarodowych. Osiągnięcia w tym zakresie należy jednoznacznie ocenić pozytywnie. Część z publikacji miała znaczenie dydaktyczne.

W dokumentacji brak jest szczegółowych informacji dotyczących bezpośredniego zaangażowania się studentów w badania naukowe pracowników Uczelni. Tym niemniej bardzo dobrym przykładem publikowania badań własnych studentów są Zeszyty Naukowe Collegium Civitas. Jest to seria publikacji zawierających prace napisane przez studentów. Publikowane są w nich przede wszystkim prace semestralne oraz roczne, ale również inne, na przykład najlepsze prace licencjackie, magisterskie oraz prace badawcze studentów, powstałe po wakacyjnych praktykach terenowych. Dotychczas wydano 22 numery tych zeszytów i następne są w przygotowaniu.

Wiedzę na temat stosunków międzynarodowych i umiejętności z tego zakresu studenci zdobywają podczas wykładów otwartych i klubów spotkań młodzieżowych oraz gier strategicznych i warsztatów oraz Debat Europejskich. Przykładem bezpośredniego zaangażowania się studentów w badania był udział w projekcie dotyczącym relacji polsko-rosyjskich w latach 2010-2011.

Uczelnia prowadzi ożywioną współpracę międzynarodową w zakresie naukowym jak i edukacyjnym. Realizowana jest ona w ramach programu Erasmus i Atlantis/Transatlantic MA Program in East-Central European Studies (wymiana studentów i nauczycieli akademickich). Warto podkreślić, że liczba wyjeżdżających i przyjeżdżających studentów w ramach Erasmus jest zrównoważona i waha się w granicach 20-40 studentów rocznie, zaś w stosunku do nauczycieli akademickich jest znacznie niższa z dużą przewagą wyjeżdżających niż przyjeżdżających, np. w roku akademickim 2013/2014 w stosunku 4 do 1. Z kolei wielkość wymiany studentów i nauczycieli w ramach drugiego programu wynosi do 10 studentów rocznie i 4-0 nauczycieli akademickich. Uczelnia ma podpisane aż 57 umów w ramach programu Erasmus+, co daje 148 miejsc – jednostek semestralnych wymiany. Ponadto uczelnia nieustannie rozszerza liczbę umów bilateralnych poza programem Erasmus i obecnie posiada 17 umów, zapewniających 58 miejsc wymiany. Z możliwości tych korzystają głównie studenci „Stosunków międzynarodowych” i kadra prowadząca zajęcia na tym kierunku.

Kolejnym pozytywem jest realizacja projektów dydaktycznych we współpracy z partnerami zagranicznymi - program w ramach grantów norweskich pt. „Mapping Polish and Norwegian Perspectives on Regional Integration in Eastern Europe” realizowany we współpracy z Norweskim Instytutem Spraw Międzynarodowych i Polskim Instytutem Stosunków Międzynarodowych, który przewiduje uruchomienie dwóch nowych modułów zajęć i międzynarodowej szkoły letniej (lata 2014-2015), czy program Jean Monnet Chair – pt. „EU in International Relations”, gdzie przygotowano w języku angielskim 4 moduły zajęć opartych na innowacyjnych metodach nauczania i oceny (poza tym kształtowanie w studentach miękkich umiejętności, tj. tworzenie podcastów, samodzielne pisanie raportów, prowadzenie i uczestnictwo w debatach, prezentacje grupowe). Innym takim przykładem jest realizacja wspomnianego programu Atlantis/Transatlantic MA Program in East-Central European Studies dofinansowanego z programu Atlantis, wspólnie z West Virginia University i University of Tartu, czego efektem jest uzyskanie dwóch dyplomów magisterskich z West Virginia University (z historii) i Collegium Civitas (ze stosunków międzynarodowych). Ponadto inny program z partnerami zagranicznymi pt. „MA in Human Rights and Genocide Studies - European Joint Master's Program” z Kingston University i Siena University daje możliwość odbycia praktyk studenckich w organizacjach i instytucjach międzynarodowych.

W ocenie studentów mankamentem jest brak ich bezpośredniego udziału w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników Uczelni oraz minimalna aktywność studenckich kół naukowych w tym względzie. Studenci nie są zachęcani przez nauczycieli akademickich do prowadzenia badań, bądź uczestniczenia w nich, sami też nie wykazują inicjatywy w kierunku takiej działalności. Poza tym we wspomnianych „Zeszytach Naukowych Collegium Civitas” rzadko zamieszczane są tam referaty i artykuły naukowe studentów. Uczelnia powinna dołożyć większych starań do liczniejszego i bezpośredniego udziału studentów w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników. Powinna też stymulować aktywność studenckich kół naukowych w tym względzie, gdyż jest ona minimalna chociaż sami też nie wykazują inicjatywy w kierunku takiej działalności.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego – w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia ma duże osiągnięcia na polu naukowo-badawczym odnoszącym się do ocenianego kierunku. Badania dotyczą istotnych kwestii międzynarodowych, a część z nich realizowana jest z partnerami z zagranicy. Niektóre z projektów mają charakter dydaktyczny i przyczyniają się do modyfikacji programu kształcenia. Instytucjonalnie szczególnie rozwinięta jest wymiana zagraniczna studentów i nauczycieli akademickich.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1) Czy zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów?

Zespołowi Oceniającemu przedstawiono dokumentację dotyczącą procesu rekrutacyjnego na kierunku *stosunki międzynarodowe* są to: Uchwała Senatu Collegium Civitas nr 159 z dnia 17 01 2012r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia stacjonarne i niestacjonarne w roku akademickim 2013/2014 w stosownym załączniku Zasady rekrutacji na studia pierwszego i drugiego stopnia oraz zgodnie z Zarządzeniem Rektora Uczelni nr 454/201 z dnia 26 02 2013r. w sprawie zasad rekrutacji na kierunku *stosunki międzynarodowe* studia pierwszego i drugiego stopnia w języku polskim, języku angielskim oraz studia łączone w języku polskim i angielskim. Uchwała Senatu została zatwierdzona przez Samorząd Studentów Uczelni w dniu 12 02 2012r. W Uczelni są wypracowane procedury w zakresie funkcjonowania ciał związanych z rekrutacją tj. Komisji Rekrutacyjnej, Odwoławczej Komisji Rekrutacyjnej oraz Działu Rekrutacji CC. Warunkiem przyjęcia na studia I i II stopnia jest złożenie kompletu dokumentów (formularza- wniosku o przyjęcie na studia, oryginału lub odpisu świadectwa dojrzałości, lub oryginału zagranicznego odpowiednika, w przypadku studiów II stopnia odpis ukończenia studiów wyższych, suplement do dyplomu/ karta przebiegu studiów uczelni lub inne zestawienie wyników ze studiów, 2 fotografii, kserokopii awersu i rewersu dowodu osobistego lub paszportu, dowodu wniesienia opłaty kwalifikacyjnej, cudzoziemcy zobowiązani są do złożenia zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego brak przeciwwskazań do podjęcia kształcenia na wybranym kierunku i formie kształcenia, legalizacja/Apostille/ Nostryfikacja oraz certyfikat- w wybranych przypadkach). oraz pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego. W przypadku studiów dofinansowanych przez UE kwalifikacje odbywają się na zasadach otwartego konkursu. Selekcja kandydatów dokonywana jest na podstawie wyników z matury lub ze studiów I stopnia oraz ewentualnej rozmowy kwalifikacyjnej. Warunki formalne przyjęć na studia I stopnia w języku polskim stacjonarne i niestacjonarne odbywają się wg ogólnie przyjętych standardów tj. oceny wyników maturalnych uzyskanych z trzech wybranych przez kandydata przedmiotów. Wyniki procentowe i oceny wpisane na świadectwie dojrzałości są przeliczane na punkty kwalifikacyjne. W przypadku nowej matury 1%-1 pkt., w przypadku rozszerzonej 1%-1,5pkt. W odniesieniu do kandydatów legitymujących się starą maturą ocena dopuszczająca -20pkt., dostateczny- 40pkt., dobra-60pkt., bardzo dobra-80pkt., celująca-100pkt. Przy skali 2-5 dostateczna-40pkt., dobry-70pkt., bardzo dobry-100pkt. Matura międzynarodowa poziom podstawowy (SL) 1pkt.=1pkt. tj. 1-0pkt.,2-20pkt.,3-40pkt.,4-60pkt.,5-75pkt.,6-90pkt.,7-100pkt.; poziom rozszerzony(HL) 1pkt.=1,5pkt. Na studia zostają przyjęci kandydaci, którzy uzyskają co najmniej 147 punktów. W przypadku świadectw zagranicznych komisja podejmuje decyzję przede wszystkim na podstawie przedmiotów: język obcy, matematyka, historia, wiedza o społeczeństwie, geografia. Laureaci olimpiad: Filozoficznej, WOS, Wiedzy o Prawach Człowieka, Wiedzy o Unii Europejskiej, Historycznej, Literatury i Języka Polskiego, Języka Angielskiego, Geograficznej, Matematycznej, przyjmowani są na studia I stopnia bez postępowania kwalifikacyjnego. Cudzoziemcy na studia polskojęzyczne muszą legitymować się certyfikatem potwierdzającym znajomość języka polskiego. Kandydaci posiadający wykształcenie uzyskane poza Polską są zobowiązani do dostarczenia opatrzonego Apostille dyplomu ukończenia szkoły średniej oraz odpowiedniego certyfikatu potwierdzającego, że mogą ubiegać się o przyjęcie na studia wyższe. W przypadku przyjęć na studia w języku

angielskim oraz dwujęzyczne odbywa się to na podstawie ogólnych zasad jak na studia w języku polskim oraz wymagane jest potwierdzenie znajomości języka angielskiego (w szczególności certyfikatów: TOEFL, TOEIC, IELTS, CAE, CPE, CCPE, International Baccalaureate), poświadczenie znajomości języka może się odbywać na podstawie napisania eseju na jeden z podanych przez Uczelnię tematów. Kandydaci na studia II stopnia którzy ukończyli kierunki inne niż wybrany zobowiązani są w trakcie studiów do uzupełnienia „różnic programowych”. Kandydaci są powiadamiani, iż uruchomienie kierunku studiów, specjalności lub specjalizacji uzależnione jest od przyjęcia odpowiedniej liczby kandydatów – co najmniej 25 osób. Oprócz opłaty kwalifikacyjnej kandydat jest zobowiązany do opłaty wpisowej w zależności od formy studiów oraz uiszczania czesnego w całości bądź w systemie ratalnym. Terminy wpłat składania dokumentów są nieprzekraczalne. Oferta edukacyjna kierowana jest w szczególności do kandydatów, którzy chcą w sposób kompleksowy i wszechstronny zgłębiać wiedzę z zakresu współczesnych stosunków międzynarodowych zwłaszcza w obszarze dyplomacji, struktur Unii Europejskiej, instytucji krajowych i międzynarodowych, bezpieczeństwa międzynarodowego, jak i z pracą w firmach międzynarodowych. Program kształcenia skierowany jest na poznanie przez studenta złożonych zjawisk w wymiarze transnarodowym i nabycie umiejętności rozwiązywania problemów występujących w środowisku międzynarodowym. Kandydaci powinni wykazywać zainteresowanie tą tematyką i prezentować postawy otwartości w pracy w środowisku międzynarodowym. Indywidualne zainteresowania kandydatów zostają następnie pogłębione poprzez realizację zajęć specjalności/ specjalizacji, języków obcych, praktyk studenckich. Posiadanie tych predyspozycji dokonywane jest w oparciu o uzyskanie ocen pozytywnych z określonych przedmiotów na świadectwie materialnym, predyspozycje językowe są sprawdzane dodatkowo w trakcie kwalifikacji na studia polsko-angielskie i anglojęzyczne. W przypadku rekrutacji na studia II stopnia dofinansowane przez Unię Europejską przyjęcia odbywają się na zasadzie otwartego konkursu, selekcja dokonywana jest na podstawie wyników ze studiów I stopnia, a także jeśli jest to konieczne na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej, podczas której sprawdza się predyspozycje kandydata i jego zainteresowania obszarem międzynarodowym. Należy stwierdzić, że zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Zasady te nie odbiegają od rozwiązań typowych, przyjmowanych przez inne szkoły wyższe na kierunku *stosunki międzynarodowe*. Przyjęte przez Uczelnię zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących żadnej grupy kandydatów. Zasady rekrutacji uwzględniają związek liczby rekrutowanych studentów z potencjałem dydaktycznym jednostki i jakością kształcenia.

2) *Czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen?*

Skala ocen, ogólne zasady zaliczania przedmiotów i semestrów oraz obliczania oceny końcowej ze studiów zawarte są w Regulaminie studiów, a tym samym jednolite dla wszystkich studentów i powszechnie dostępne. Zasady ustalania oceny końcowej ze studiów uwzględniają średnią ocen z całego toku studiów, ocenę z pracy dyplomowej oraz z egzaminu dyplomowego, co ma charakter motywujący do systematycznej nauki od pierwszego roku studiów i świadczy o tym, że system oceny osiągnięć studentów zorientowany jest na proces uczenia się. Podobne znaczenie ma fakt, iż osiągnięcia studentów oceniane są systematycznie w toku zajęć w czasie trwania semestru. Zasady zaliczenia przedmiotów oraz stopień osiągnięcia przedmiotowych efektów kształcenia wymagany na poszczególne oceny zamieszczony jest w sylabusach (do których studenci mają bezpośredni dostęp poprzez

platformę elektroniczną Wirtualna Uczelnia). Powyższe rozwiązania należy ocenić jako przejrzyste i korzystne dla studentów. Na spotkaniu z ZO studenci wyrazili ponadto opinię, że stosowany w jednostce system oceniania ich osiągnięć zapewnia obiektywizm formułowania ocen. Ponadto na podstawie § 30 ust. 2 w przypadku uzasadnionych zarzutów do obiektywizmu egzaminatora bądź trybu lub formy zaliczenia, student może ubiegać się o egzamin komisyjny, co należy ocenić pozytywnie.

3) Czy struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów?

Collegium Civitas ma podpisanych 57 umów w ramach programu LLP Erasmus (teraz Erasmus+) oraz 17 umów bilateralnych zapewniających 58 miejsc dla studentów. Zainteresowanie wyjazdami na stypendia zagraniczne nie jest jednak bardzo duże wśród studentów ocenianego kierunku. Mają oni jednak informacje na temat możliwości i zasad rekrutacji – potrzebne dokumenty zamieszczone są w Wirtualnej Uczelni, akcje informacyjne prowadzone za pomocą newslettera wysyłanego pocztą elektroniczną oraz tradycyjnych plakatów.

Uczelnia bierze udział w kilku projektach polegających na prowadzeniu międzynarodowych programów kształcenia we współpracy z zagranicznymi ośrodkami, jak program Transatlantic MA Program In East-Central European Studies dofinansowany z programu Atlantis. Pozwala on na zdobycie dwóch dyplomów magisterskich – w Collegium Civitas i w jednej z dwóch partnerskich Uczelni – West Virginia University lub University of Tartu. Obecnie kończą studia ostatni uczestnicy tego projektu. Drugim tego typu programem jest MA In Human Rights and Geocide Studies – European Joint Master's Program, prowadzony we współpracy z Kingston University (lider) i Siena University we Włoszech.

Ciekawą inicjatywą sprzyjającą mobilności są kursy języka indonezyjskiego prowadzone przez native speakerów dla chętnych studentów dzięki współpracy z ambasadą Indonezji w Polsce.

Do rozwoju mobilności studenckiej nie przyczynia się natomiast fakt, że program studiów drugiego stopnia nie przewiduje lektoratu języka obcego. Studenci zainteresowani kontynuacją nauki języka, muszą zorganizować sobie ją we własnym zakresie. Starsze roczniki przyjęły ten model, natomiast młodsze niezadowolone z takiego rozwiązania informowały podczas spotkania z ZO PKA, że zamierzają podjąć rozmowy z Władzami Uczelni. W związku z tym rekomenduje się przeprowadzenie konsultacji ze studentami w celu wypracowania wspólnego stanowiska w tej sprawie.

Lektoraty językowe prowadzone są przez instytucję zewnętrzną względem Uczelni, a mianowicie przez Szkołę języków obcych Empik school. Studenci nie mają zastrzeżeń do poziomu lektoratów, jednak przedstawili opinię, iż w rzeczywistości mają mniejszy wybór języka, niż podawane jest to przez szkołę. Wskazali właściwie tylko na angielski, hiszpański i francuski.

Uczelnia dąży do silnego umiędzynarodowienia i z powodzeniem prowadzi na ocenianym kierunku studia w języku angielskim.

Ciekawym rozwiązaniem jest możliwość realizowania przez studentów programu tzw. ścieżki polsko-angielskiej możliwej dzięki temu, że Uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku również studia w języku obcym – angielskim. Studenci, którzy zdecydują się na taki

łączony program zaliczają połowę kursów w języku polskim, połowę w angielskim. Taki program z pewnością pomaga poradzić sobie na studiach za granicą, dlatego należy ocenić go pozytywnie, jako wsparcie mobilności studenckiej.

Uczelnia nie prowadzi współpracy z innymi ośrodkami w Polsce w ramach programu MOST. Studenci nie wskazali tego jako wady procesu kształcenia.

4) Czy system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia?

Pomoc dydaktyczna

Pozytywnie należy ocenić dostęp studentów do informacji o procesie kształcenia. Sylabusy i ogłoszenia na pierwszych zajęciach są dla nich źródłem wiedzy o treściach programowych, zasadach zaliczenia i oceniania z poszczególnych przedmiotów. Pojedyncze wyjątki dotyczą niekompletnych lub nierzetelnie przygotowanych sylabusów, ale studenci nie przedstawili tego jako istotnego problemu. Nauczyciele akademicki odbywają zgodnie z ogłoszonym harmonogramem konsultacje, a studenci mogą kontaktować się z nimi również za pomocą poczty elektronicznej. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA bardzo pozytywnie ocenili partnerskie relacje, jakie łączą ich z wykładowcami, otwartą postawę tych drugich i ich zaangażowanie w proces kształcenia. Za wyróżniającą cechę Uczelni studenci uznają to, iż zatrudnia ona nauczycieli, którzy oprócz dorobku teoretycznego posiadają doświadczenie w dziedzinie stosunków międzynarodowych i chętnie dzielą się nim ze studentami. Powyższe w największym stopniu odnosi się do zatrudnionych na Uczelni byłych dyplomatów.

Materiały dydaktyczne zalecane przez nauczycieli akademickich są zdaniem studentów przydatne do nauki poszczególnych przedmiotów. Stopień udostępniania przez pracowników akademickich pomocy dydaktycznych, jak prezentacje, skrypty, notatki jest zróżnicowany, ale zdaniem studentów nie do końca satysfakcjonujący. Mechanizmem motywującym studentów do osiągania coraz lepszych wyników w nauce jest stypendium Rektora dla najlepszych studentów przyznawane na podstawie średniej ocen uzyskanych w dwóch ostatnich semestrach lub na podstawie zaświadczenia potwierdzającego osiągnięte wyniki naukowe, artystyczne lub sportowe.

Studenci pozytywnie ocenili tryb i czas załatwiania ich indywidualnych spraw przez Prorektora ds. studenckich oraz obsługę administracyjną w sekretariacie. Studenci programu anglojęzycznego mają osobne biuro do obsługi ich spraw i również oni oceniają pracę administracji pozytywnie. Jedyne, czego brakuje im w systemie wsparcia to instruktaż w języku angielskim z obsługiwaną platformy Wirtualna Uczelnia.

Pomoc materialna

Studenci pozytywnie ocenili dostęp do informacji o systemie pomocy materialnej oraz działalność jednostki administracyjnej, która go obsługuje. Nie mieli zastrzeżeń również do terminowości wypłat. Należy jednak negatywnie ocenić fakt, iż decyzje administracyjne w sprawach z zakresu pomocy materialnej mają poważne braki formalne co zostało stwierdzone na podstawie analizy przedłożonych podczas wizytacji przykładów decyzji. Nie zawierają bowiem podstawy prawnej oraz pouczenia o możliwości odwołania. Jest to naruszenie art. 107 ust. 1 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Przedstawiciele samorządu studenckiego stanowią całość składu Komisji Stypendialnej, choć jak wynika z protokołu z posiedzenia, w jej pracach uczestniczy także pracownik administracyjny oraz prorektor Collegium Civitas ds. studenckich. Od decyzji Komisji Stypendialnej przysługuje odwołanie do Rektora. Podział dotacji na pomoc materialną został dokonany, w porozumieniu z uczelnianym organem Samorządu Studenckiego Collegium Civitas, spełniono tym samym wymóg art. 174 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przedstawiciele studentów brali również udział w ustalaniu maksymalnej wysokości dochodu netto uprawniającego do otrzymania stypendium socjalnego. Nie przedstawiono natomiast opinii Samorządu Studentów do Regulaminu Pomocy Materialnej wprowadzonego w życie Zarządzeniem Rektora Collegium Civitas nr 431/2012 z dnia 30 września 2012r., ani żadnego innego dokumentu, który poświadczałby udział przedstawicieli studenckich w ustalaniu jego treści. Weryfikacja czy takie ustalenia w rzeczywistości miały miejsce, mimo braku w dokumentacji, była niemożliwa z uwagi na zmianę kadencji samorządu, jaka miała miejsce od czasu wprowadzenia ww. Regulaminu. Pracownik jednostki zapewnił jednak, że wszelkie kwestie, które wymagają konsultacji z przedstawicielami studentów, są z nimi uzgadniane.

Uczelnia nie dysponuje domami studenckimi, ale studenci liczyli się z tym na etapie rekrutacji i nie stanowi to dla nich poważnego problemu.

Opieka naukowa

Na ocenianym kierunku opiekę naukową nad studentami sprawują promotorzy prac dyplomowych. Są oni w zasadzie przypisani do poszczególnych seminariów, ale możliwa jest zmiana promotora, gdy student chce zajmować się problematyką z obszaru, w którym nie specjalizuje się nauczyciel akademicki prowadzący seminarium. Studenci trzeciego roku studiów I stopnia obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wskazali, że na prowadzącego ich seminarium licencjackie wybrany został nauczyciel akademicki zajmujący się Indiami, a więc tematyką właściwą dla jednej ze specjalności. Studenci niezainteresowani tymi zagadnieniami również muszą zaliczyć materiał z lektur wskazanych przez prowadzącego. Jest to warunek konieczny do zaliczenia seminarium. Brak realnej możliwości wyboru seminarium i promotora (poza wyjątkowymi przypadkami późniejszych zmian) należy ocenić negatywnie.

Uczelnia przedstawia na stronie internetowej wykaz kół naukowych. Przedstawiciele samorządu studenckiego zweryfikowali jednak tę listę twierdząc, że większość z nich zawiesiła lub zakończyła działalność, albo po prostu w sposób nieformalny przestała funkcjonować. Podobnie jest z Kołem Naukowym Stosunków Międzynarodowych. Prorektor ds. studenckich komentując tę sytuację przyznała, iż aktywność kół naukowych w każdym roku jest inna i zależy od zaangażowania poszczególnych roczników studentów. Czym innym jest wykaz kół istniejących, a czym innym ich aktywność i faktyczne działanie.

Wsparcie rozwoju zawodowego, społecznego i kulturalnego studentów

Na uczelni działa Centrum Karier, które prowadzi bazę ofert praktyk, pracy i staży. Ponadto organizuje szkolenia zawodowe, spotkania z pracodawcami i absolwentami, którzy dzielą się z obecnymi studentami swoimi doświadczeniami z rynku pracy, a także szkolenia dla nich. Dyżury w Centrum odbywa profesjonalny doradca zawodowy, studenci mogą przyjść i skonsultować również swoje dokumenty aplikacyjne. Organizowane są także Dni Kariery i Dzień Adaptacyjny dla studentów pierwszego roku.

Koordinator Centrum Karier pełni również funkcje opiekuna Samorządu Studentów Collegium Civitas. Przedstawiciele samorządu pozytywnie ocenili tę współpracę z jednym wyjątkiem, który dotyczy wyborów uzupełniających. Nie mogą one dojść do skutku wskutek braku porozumienia Samorządu i opiekuna co do kwestii organizacyjno-technicznych w tej sprawie, przy czym należy zaznaczyć iż Samorząd powinien być w tej kwestii niezależny, a wszelkie ingerencje i utrudnienia w przeprowadzeniu wyborów ze strony Uczelni należy ocenić negatywnie. Zgodnie z postanowieniem par. 50 Regulaminu Samorządu Studentów Collegium Civitas określenie terminu wyborów i ich przeprowadzenie należy do obowiązków Komisji Wyborczej. Należy jednak zaznaczyć, że przedstawiciele studentów powinni mieć rozeznanie swoich uprawnień i dążyć do przeprowadzenia tych wyborów bez względu na brak zaangażowania czy nawet opór opiekuna samorządu.

Animacją życia społecznego i dbaniem o interesy studentów programu anglojęzycznego zajmuje się International Students Club, który podejmuje działania mające na celu ich integrację oraz rozwiązuje ewentualne bieżące problemy. Przedstawiciele klubu bardzo pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Uczelni.

Oprócz tego na Uczelni funkcjonuje kilka innych organizacji studenckich, jak AZS, ESN, Teatr.

Jako mocną stroną kształcenia i wsparcia oferowanego przez Uczelnię studenci wskazali partnerskie relacje, jakie łączą ich z nauczycielami akademickimi oraz indywidualne podejście do studenta. Bardzo pozytywnie oceniają również dobór kadry dydaktycznej, która złożona jest w dużej części z praktyków, którzy dzielą się ze studentami swoim doświadczeniem.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na kierunek stosunki międzynarodowe.**
- 2) System oceny osiągnięć studenta podany jest do ich wiadomości, oparty na wystandaryzowanych kryteriach i sprzyja procesowi uczenia. Formy egzaminów dostosowane są do rodzaju zajęć oraz pozwalają na obiektywną ocenę osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.**
- 3) Struktura i organizacja procesu kształcenia nie utrudnia rozwoju mobilności studenckiej, a pewne szczególne rozwiązania, jak ścieżka polsko-angielska wyraźnie jej sprzyja. Wyrazem dążenia jednostki do silnego umiędzynarodowienia jest program studiów w języku angielskim.**
- 4) System pomocy dydaktycznej sprzyja osiąganiu zakładanych efektów kształcenia. Studenci dysponują informacjami o procesie kształcenia i pozytywnie oceniają partnerskie relacje z nauczycielami akademickimi. Opieka naukowa na ocenianym kierunku jest niesatysfakcjonująca i nie sprzyja rozwojowi naukowemu studentów. W zakresie pomocy materialnej występują uchybienia formalne w wydawanych decyzjach administracyjnych. Ponadto Uczelnia nie zapewnia należytego wsparcia samorządowi studenckiemu, gdyż wskutek nieporozumienia pomiędzy opiekunem samorządu a przedstawicielami studentów oraz ich niedoinformowania, nie mogły dojść do skutku wybory uzupełniające do**

samorządu studenckiego, które powinny być przeprowadzone przez Komisje Wyborczą niezależnie od administracji Uczelni.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1) Czy jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; czy wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów?

Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ocena przejrzystości struktury zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów, a także systematyczności i kompleksowości przeprowadzanych ocen i analiz osiąganych efektów kształcenia, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji;

Obecnie nie można jeszcze mówić o istnieniu na oceniany kierunku systemu zapewnienia jakości kształcenia we właściwym sensie, t.j. jako schematu zintegrowanych działań obejmujących pozyskiwanie danych, ich agregację, analizę i wytwarzanie informacji zwrotnej oraz dyrektyw powinnego zachowania. Podejmowane są natomiast poszczególne działania związane z jakością kształcenia na ocenianym kierunku, wpisujące się w tradycyjną formułę akademicką. Budowa systemu, do którego działania te są stopniowo włączane, rozpoczęła się dopiero w ubiegłym roku (2013) i nie przyniosła jeszcze pełnych efektów.

W poprzednim roku akademickim (2012/13) kierownictwo Uczelni podjęło decyzję o restrukturyzacji mającej na celu m. in. usprawnienie procesu zarządzania procesem dydaktycznym. Efektem owej restrukturyzacji była likwidacja trzech dotychczas istniejących Katedr – Politologii, Socjologii, Stosunków Międzynarodowych – i skupienie kwestii związanych z procesem dydaktycznym w gestii Katedry Studiów Społecznych, Politycznych i Międzynarodowych (w skład w której wchodzi także Prorektor ds. dydaktycznych oraz Prorektor ds. współpracy z zagranicą). Katedra sprawuje bieżący nadzór nad procesem dydaktycznym oraz opracowuje rekomendacje mające na celu usprawnienie procesu kształcenia i poprawę jego jakości (przykładem tego typu rekomendacji jest wypracowana w bieżącym roku akademickim nowa formuła seminariów magisterskich oraz towarzysząca im nowa procedura uzyskania tytułu zawodowego magistra w Collegium Civitas, która ma wejść w życie od roku akademickiego 2014/15). Do zadań członków Katedry należy m. in.: akceptowanie tematów prac dyplomowych (licencjackich i magisterskich) składanych przez studentów w Dziale Spraw Dyplomowych, wyznaczanie promotorów i recenzentów prac magisterskich, akceptowanie instytucji, w których studenci CC odbywają praktyki studenckie oraz akceptowanie składanych przez studentów kart praktyk, opiniowanie planów przedkładanych przez studentów ubiegających się o wyjazd na program wymiany zagranicznej, zbieranie opinii studentów określonego kierunku studiów oraz opiekunów specjalności i specjalizacji dot. programów studiów i procesu kształcenia. Katedra ustala także listę lektur do egzaminu licencjackiego (a w myśl nowej procedury magisterskiej – również do egzaminu magisterskiego) obowiązujących studentów danego kierunku studiów oraz przypisane do owych lektur zagadnienia – z punktu widzenia ich zgodności z zakładanymi efektami kształcenia. Działania te mają więc – głównie – charakter bieżących czynności podejmowanych w toku dydaktycznym, mają przede wszystkim charakter

wykonawczy i dotyczą „codziennych” spraw indywidualnych studentów. W znacznie mniejszym zakresie Katedrze można przypisać rolę organu dokonującego agregacji danych nt. przebiegu procesu dydaktycznego i poddającego je analizie. Mówiąc krótko, w/w zmiana organizacyjna nie wniosła wiele nowego, jeśli chodzi o budowę systemu jakości kształcenia, polegała głównie na kumulacji zadań i kompetencji, rozdzielonych dotychczas pomiędzy większą liczbę stanowisk i struktur organizacyjnych.

Należy dodać, iż bieżący nadzór nad procesem kształcenia i jego jakością sprawuje Prorektor ds. dydaktycznych.

Nieco inaczej przedstawia się kwestia zadań Komisji Programowej i Jakości Kształcenia, powołanej Zarządzeniem Rektora Collegium Civitas nr 458/2013 z dnia 1 marca 2013 r. Ma ona m.in. przeprowadzać okresowe porównania programów studiów realizowanych w Collegium z analogicznymi programami – w tym również zagranicznych, renomowanych uczelni i dawać rekomendacje odnośnie zmian programów kształcenia w CC. W skład Komisji wchodzi: Prorektor ds. dydaktycznych; Prorektor ds. studenckich, Prorektor ds. współpracy z zagranicą, Kierownik Działu Dydaktyki i Spraw Studenckich, Kierownicy poszczególnych Katedr oraz opiekunowie merytoryczni specjalności / specjalizacji. Na wniosek Prorektora ds. dydaktycznych do prac Komisji mogą zostać doproszone dodatkowe osoby (w tym w szczególności Kierownik Dziekanatu Studiów Podyplomowych, Kursów i Warsztatów, przedstawiciel Działu Spraw Dyplomowych, Pełnomocnik Rektora ds. kształcenia ustawicznego). Do zadań Komisji należy w szczególności:

- Dokonywanie okresowej oceny procesu kształcenia;
- Formułowanie zaleceń dot. programów kształcenia z uwzględnieniem wyników monitorowania losów zawodowych absolwentów;
- Przekazywanie raportu z okresowej oceny procesu kształcenia Rektorowi oraz kierownikom Katedr;
- Typowanie zajęć do hospitacji przez Prorektora ds. dydaktycznych lub osobę przez niego wyznaczoną;
- Śledzenie doświadczeń krajowych i zagranicznych w zakresie doskonalenia jakości kształcenia;
- Ocena sposobu weryfikacji osiągnięcia przez studentów zakładanych w programie efektów kształcenia.

Komisja zbiera się na wniosek Prorektora ds. dydaktycznych nie rzadziej niż 2 razy w roku akademickim, jak podniesiono w raporcie samooceny: zwykle po zakończeniu każdego semestru, gdy dostępne są już wyniki ankiet studenckich oceniających poszczególne zajęcia. Oznacza to, iż do czasu wizytacji taka okazja pojawiła się dwa razy.

Dopiero w bieżącym roku akademickim (2013/14) powołano organ przeprowadzający ocenę dotychczasowej oferty dydaktycznej oraz rekomendującym zmiany. Jest to Komisja ds. oferty dydaktycznej CC, powołana *Zarządzeniem Rektora Collegium Civitas nr 499/2013 z dn. 4 listopada 2013 r.*, w skład której wchodzi: Prorektor ds. dydaktycznych, Prorektor ds. współpracy z zagranicą, Prorektor ds. rozwoju strategicznego, Pełnomocnik Rektora ds. kształcenia ustawicznego, Koordynator Działu Marketingu i Promocji. Do zadań Komisji należy w szczególności:

- opracowywanie oferty studiów I i II stopnia polsko- i anglojęzycznych;
- opracowywanie oferty studiów podyplomowych, kursów i warsztatów;
- przegląd oferty dydaktycznej innych uczelni publicznych i niepublicznych o profilu społecznym i humanistycznym;
- bieżący monitoring aktów prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego w zakresie prowadzenia studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych;

— przedstawianie Rektorowi wniosków dot. wystąpienia o uprawnienia do prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

Jak stwierdzono w raporcie samooceny, w/w Komisja „...zbiera się na wniosek Prorektora ds. dydaktycznych nie rzadziej niż 2 razy w roku akademickim. Prace nad ofertą dydaktyczną dotyczą w szczególności opracowywania wstępnych koncepcji nowych specjalności i specjalizacji oraz rekomendacji dotyczących istniejących już specjalności i specjalizacji. Decyzje dot. wyżej wymienionych kwestii dokonują się zwykle w okresie październik-grudzień, co pozostawia dużo czasu na przygotowanie ew. nowych programów kształcenia na przyszły rok akademicki, w tym także na podjęcie rozmów z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi”. Choć można na podstawie tej wypowiedzi odnieść wrażenie, że Komisja ds. oferty dydaktycznej ma już wpracowane *modus operandi* i stanowi istotny element systemu, to należy jednak zwrócić uwagę, iż została powołana dopiero w listopadzie ubiegłego roku, a więc jej działania nie mogły mieć na razie wpływu na bieżącą sytuację ocenianego kierunku.

Jak już wspomniano, w/w działania organizacyjne nie mogą być uznane za końcowy etap budowy wewnętrznego systemu jakości kształcenia. Reorganizacja struktury katedr, która była działaniem najwcześniejszym, polegała głównie na alokacji istniejących zadań i kompetencji. Powołano także ciała kolegialne, o częściowo nakładającym się zakresie działania, (np. Komisja Programowa i Jakości Kształcenia ma m.in. „przeprowadzać okresowe porównania programów studiów realizowanych w Collegium z analogicznymi programami – w tym również zagranicznych, renomowanych uczelni i dawać rekomendacje odnośnie zmian programów kształcenia w CC”, natomiast Komisja ds. oferty dydaktycznej CC jest organem przeprowadzającym „ocenę dotychczasowej oferty dydaktycznej oraz rekomendującym zmiany” – są to praktycznie te same sprawy, przy czym skład osobowy obu w/w komisji także w dużym stopniu pokrywa się. Z dwóch powołanych Komisji, miała okazję podjąć szerszą działalność tylko Komisja Programowa i Jakości Kształcenia, natomiast druga komisja rozpoczęła funkcjonowanie w trakcie bieżącego roku akademickiego, cztery miesiące przed terminem wizytacji. Jednak także działalność Komisji Programowej i Jakości Kształcenia nie zdążyła, w ciągu roku istnienia, usunąć wielu braków związanych z troską o jakość kształcenia, o czym mowa niżej.

Nie istnieje zintegrowany schemat tworzenia kart przedmiotów i weryfikacji ich treści. Każda osoba prowadząca zajęcia czuwa indywidualnie nad zgodnością efektów i treści przyporządkowanych do zajęć na karcie przedmiotu z efektami określonymi dla kierunku (specjalności). Weryfikacja karty przedmiotu ma wymiar wyłącznie formalny, dokonywana jest przez pracownice dziekanatu, które sprawdzają jedynie, czy wszystkie pola w formularzu karty przedmiotu zostały wypełnione przez osobę prowadzącą zajęcia. Jak można zauważyć, nawet taka – symboliczna – formuła weryfikacji nie przynosi zamierzonych rezultatów, gdyż wiele kart przedmiotów poddanych oglądowi przez ZO nie było wypełnionych prawidłowo, np. literatura nie była podawana w polach przeznaczonych dla niej, autorzy kart nie dokonywali w zw. z tym rozróżnienia literatury podstawowej i uzupełniającej. Natomiast pod względem merytorycznym, weryfikacja kart przedmiotów w ogóle nie była prowadzona w sposób systemowy (zintegrowany). Nie było m.in. wyznaczonej osoby, która odpowiadałaby za akceptację karty przedmiotu pod względem zgodności z efektami kształcenia przypisanymi dla kierunku. Dopiero od następnego roku akademickiego (2014/15) sytuacja ta ma ulec zmianie: nowo powołana jednostka organizacyjna: Katedra Studiów Społecznych, Politycznych i Międzynarodowych, której kierownik (działający przez dwoje zastępców) będzie zajmował się m.in. akceptacją treści kart przedmiotów. Od niedawna, do obowiązków

kierownika Katedry należy troska o zgodność tematów prac dyplomowych z efektami kształcenia określonymi dla kierunku.

W Collegium Civitas przeprowadzana jest ankietowa ocena zajęć oraz osób je prowadzących, przez studentów. Ocenie podlegają wszystkie zajęcia prowadzone na Uczelni. Początkowo miała ona formę ankiety papierowej obecnie jest ona przeprowadzana elektronicznie za pośrednictwem Wirtualnej Uczelni. W ankiecie bada się zgodność przeprowadzonych zajęć z ich założeniami z sylabusów, jasność kryteriów oceniania oraz sposobu przekazywania wiedzy, zaangażowanie wykładowcy, odróżnienie treści przedmiotów od innych zajęć. Student ma możliwość również swobodnej wypowiedzi w kwestii poszczególnych zajęć. Elementem ankiety jest również ocena pracy administracji uczelni oraz zasobów dydaktycznych (biblioteka, sale komputerowe). Wypełnienie ankiet przez studentów jest obowiązkowe. Poziom ich zwrotu jest na poziomie zbliżonym do 100%, co osiąga się przez konstrukcję systemu Wirtualna Uczelnia. Ankieta jest obowiązkowa, co z jednej strony znacznie podnosi stopień zwrotności, z drugiej – zdaniem studentów – jednak może negatywnie wpływać na rzetelność oceny. Poza tym niektórzy studenci już opanowali sposób ominięcia ankiety w taki sposób, by nie ponieść konsekwencji jej niewypełnienia w postaci zablokowania dostępu do Wirtualnej Uczelni. Kwestionariusz składa się z 5 pytań zamkniętych ze stopniowanymi odpowiedziami. Nie zapewnia on studentom możliwości swobodnej wypowiedzi odnośnie każdego zajęcia, a jedynie w zbiorczym podsumowaniu. Studenci pozytywnie oceniają dobór pytań, choć niektórzy wskazali, że możliwość swobodnej wypowiedzi w obecnym kształcie jest niewystarczająca. Nie otrzymują oni informacji zwrotnej na temat wykorzystania wyników ankiety do ewaluacji jakości zajęć dydaktycznych i programu kształcenia, co należy ocenić negatywnie. W zasadzie nie wiedzą czy przeprowadzanie ankiety przynosi jakieś rezultaty.

W przypadku programu anglojęzycznego w roku akademickim 2012/13 przeprowadzono kompleksowe badanie satysfakcji słuchaczy tych studiów. Studenci oceniali zarówno program kształcenia, prowadzących zajęcia, obsługę administracyjną, adekwatność wysokości czesnego do jakości kształcenia, jak i infrastrukturę. Studenci w zasadzie pozytywnie ocenili zarówno program kształcenia, jak i pracę nauczycieli akademickich oraz inne aspekty procesu kształcenia. Negatywnie natomiast ocenili w większości system funkcjonowania praktyk, z uwagi na to, że mieli problem ze znalezieniem w Polsce miejsc, w których mogliby je odbywać bez znajomości języka polskiego. Uczelnia podjęła wysiłki mające na celu poprawę tej sytuacji i podczas wizytacji prorektor ds. współpracy z zagranicą odpowiedzialna za te studia wyraziła przekonanie, że jest poprawa w tym zakresie. Powyższe badanie należy ocenić pozytywnie, jako źródło cennej informacji zwrotnej o poziomie zadowolenia studentów International Relations z ich studiów.

W roku akademickim 2012/13 Centrum Badań i Analiz Collegium Civitas przeprowadziło serię badań mających na celu udoskonalenie treści ankiety oceny zajęć. W wyniku badań powstał raport z rekomendacjami dot. przeformułowania treści pytań zawartych w ankietach. Ankiety w nowej postaci obowiązują od bieżącego roku akademickiego (2013/14).

Centrum wykonuje zbiorcze zestawienie badań ankietowych, jednak jest to czynność przede wszystkim o charakterze technicznym. Centrum nie przeprowadza systemowej analizy danych uzyskanych dzięki ankietom, z punktu widzenia porównania tych danych z innymi informacjami. Na podstawie przedstawionej w trakcie wizytacji dokumentacji dotyczącej ankietyzacji, można stwierdzić, że opracowania wyników są dość ogólne i sprowadzają się zwykle do prostej analizy statystycznej.

Wynik ankiet są przeglądane przez członków kolegium rektorskiego, niekiedy organizowane są *ad hoc* spotkania z nauczycielami, celem omówienia ocen zawartych w ankietach. Sytuacja ta ma się zmienić w najbliższym czasie, systematyczna analiza wyników ankietyzacji procesu dydaktycznego ma być zadaniem Komisji Programowej i Jakości Kształcenia.

Oceny okresowe pracowników (obejmujące aktywność nauczyciela akademickiego na polu dydaktyki, pracy naukowej i spraw organizacyjnych) nie są dokonywane regularnie. Żadna z osób, z którymi rozmawiali członkowie ZO nie pamiętała, kiedy taka ocena była w ogóle przeprowadzana. Kryteria oceny okresowej są dopiero wypracowywane, ma ona opierać się na weryfikacji rocznych planów działalności danego pracownika. Elementem oceny rocznej ma być analiza danych z ankiet studenckich. Generalnie, jak wynika z oświadczeń przedstawicieli zarówno władz Uczelni, jak i pracowników, polityka władz uczelni wobec pracowników opiera się na momencie rekrutacji pracownika, na wyselekcjonowaniu osób, które odpowiadają oczekiwaniom władz Uczelni. W związku z tym późniejsza, instytucjonalna weryfikacja działalności pracownika nie jest traktowana jako kluczowy źródło informacji potrzebnych do oceny pracownika. Zgodnie z wypowiedziami pracowników, weryfikacja pracy dydaktycznej nauczycieli zatrudnionych w CC odbywała się w „trybie intymnym”, dopiero od niedawna pojawiają się elementy weryfikacji o charakterze sformalizowanym i systemowym.

Hospitacje zajęć nie są prowadzone w sposób zintegrowany i systematyczny. Są zarządzane *ad hoc*, z inicjatywy różnych osób, zajmujących stanowiska na różnych poziomach odpowiedzialności. Plan hospitacji nie jest tworzony, przeprowadzane są doraźnie, np. jako wynik bardzo złych ocen jakości zajęć wyartykułowanych w ankietach studenckich. Na spotkaniu z pracownikami, ZO uzyskał niejednolite informacje na temat tego, czy hospitacje są prowadzone, jak często i kto je zarządza. Podobnych informacji udzielali przedstawiciele władz Uczelni. Reasumując, w Uczelni nie istnieje system hospitacji zajęć, w opinii uczestników spotkania z wykładowcami hospitacje zajęć są prowadzone incydentalnie, w odniesieniu do młodych pracowników nauki. Należy wprowadzić system hospitacji, który w Uczelni będzie miał charakter systemowy. Obecnie hospitacje są przeprowadzane doraźnie, co utrudnia możliwość oceny jego roli w procesie doskonalenia kształcenia na kierunku *stosunki międzynarodowe*. Ze względu na brak dokumentacji ZO nie mógł ocenić jego roli w doskonaleniu procesu kształcenia studentów, jak i oceny pracowników i ich stopnia przydatności do realizacji tego procesu. Wizytacja ZO PKA z 2008r. również zwracała uwagę na brak tego elementu w procesie organizacji kształcenia i oceny pracowników.

Należy dodać, iż w odniesieniu do specjalizacji finansowanych z grantów unijnych, stosowany jest system monitorowania postępów osiągniętych przez studentów oraz dokonywanej przez nich ewaluacji poszczególnych przedmiotów z punktu widzenia opanowywania przez studentów przewidzianych dla tych specjalizacji efektów kształcenia. Wyniki tych ocen są przedmiotem zbiorczych opracowań ewaluacyjnych, dokonywanych przez zewnętrznych (tj. spoza pracowników etatowych) ekspertów. Podobny system okresowej ewaluacji stosowany jest w przypadku programu ATLANTIS. Są to jednak działania podejmowane przez podmioty zewnętrzne, których nie można traktować jako elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Stosunkowo najdłużej działającym elementem wewnętrznego systemu jakości kształcenia jest System Plagiat.pl. Procedura antyplagiatowa została przyjęta Zarządzeniem Rektora Collegium Civitas Nr 272/2008 z dnia 4 września 2008 r. w sprawie

wprowadzenia Regulaminu określającego zasady procedury antyplagiatowej i funkcjonowania systemu Plagiat.pl w Collegium Civitas.

Reasumując: działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów należy ocenić jako zrealizowane w stopniu częściowym. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym nie jest do końca przejrzysta zarówno w aspekcie kompetentnych organów, jak i stosowanych procedur. Zakres działania i kompetencje poszczególnych organów jednoosobowych i kolegialnych częściowo nakładają się na siebie. Wewnątrzuczelniane regulacje nie w każdym wypadku przewidują regularność i kompleksowość ocen i analiz związanych z jakością kształcenia. Na tym polu, wiele rozwiązań jest dopiero wdrażanych, albo są dopiero zapowiadane, gdyż nie wyszły jeszcze z fazy koncepcyjnej.

Ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia. Ocena przydatności tego systemu do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi (lub wzorcowymi) efektami kształcenia albo ze standardami kształcenia a także oczekiwań rynku pracy. Ocena jego dotychczasowej skuteczności w diagnozowaniu słabych stron programu kształcenia;

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia znajduje się, na wizytowanym kierunku, w fazie budowy. Działania podejmowane w ramach dotychczasowej, tradycyjnej formuły są stopniowo integrowane w ramach systemu, zatem obecnie można mówić nie tyle o efektywności całego systemu, ile o efektywności poszczególnych działań, które do systemu są włączane i będą go współtworzyć, po zakończeniu pierwszego etapu jego tworzenia. Stan ten przekłada się na ograniczoną efektywność istniejących rozwiązań. Jak już wspomniano, np. nie istnieje jeszcze zintegrowany schemat tworzenia kart przedmiotów i weryfikacji ich treści, każda osoba prowadząca zajęcia czuwa indywidualnie nad zgodnością efektów i treści przyporządkowanych do zajęć na karcie przedmiotu z efektami określonymi dla kierunku. Dlatego, analiza efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia nie może być obecnie przeprowadzana w sposób kompletny i efektywny. Sytuacja ta ma się zmienić wraz z rozwinięciem działalności nowych organów kolegialnych, jednak w aktualnym stanie rzeczy ocena przydatności stosowanych rozwiązań do badania zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia może kształtować się, w najlepszym razie, na poziomie „znacząco”. Nieco lepiej przedstawia się kwestia zgodności programu kształcenia z oczekiwaniami rynku pracy. Dzięki zatrudnieniu na uczelni osób posiadających szerokie kontakty w środowisku pracodawców publicznych i prywatnych, a także zaangażowaniu do współpracy określonych interesariuszy zewnętrznych (zob. niżej), zapewniony jest dopływ informacji pozwalających na konfigurowanie programu zajęć w sposób oczekiwany przez pracodawców. Ma się tym zająć głównie nowo powołana Komisja ds. oferty dydaktycznej CC.

Należy dodać, iż aktualnie trwają prace nad implementacją dodatkowego narzędzia weryfikacji postępów studentów w nabywaniu kluczowych kompetencji wchodzących w skład opisów efektów kształcenia dla wszystkich prowadzonych w CC kierunków studiów. W szczególności chodzi tu o te umiejętności analityczne, które wskazywane były najczęściej w różnego rodzaju badaniach przez pracodawców:

- umiejętność analizy tekstu / danych;
- logiczne wiązanie faktów oraz związków przyczynowo-skutkowych;

- umiejętność syntezy;
- wyciąganie wniosków z analizy.

Badanie będzie miało formę testu wypełnianego on-line i podzielone zostanie na 3 etapy. Pierwszy etap obejmie studentów tuż po ich przyjęciu na studia. Drugie badanie odbędzie się w połowie studiów, a trzecie – tuż po ich zakończeniu. W założeniu system ma umożliwić jasną ocenę dot. przyrostu ww. kompetencji u studentów i absolwentów Collegium Civitas.

Collegium Civitas wdraża też autorski „System Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów i Studentów”. System pozwoli na prowadzenie ciągłego monitoringu studentów i absolwentów w zakresie ich oczekiwań w stosunku do uczelni, doświadczenia oraz kwalifikacji zawodowych i edukacyjnych, planów rozwoju kariery zawodowej, planów edukacyjnych oraz oczekiwań w stosunku do rynku pracy.

Uzyskane dane będą wykorzystywane do tworzenia nowych lub modyfikacji istniejących programów kształcenia. Pozwolą one określić, w jakiej sytuacji na rynku pracy znajdują się studenci oraz absolwenci, jak ich sytuacja się zmienia i jakiego wsparcia potrzebują od Uczelni.

Opisane wyżej działania znajdują się jednak dopiero w fazie przygotowań i nie zostały jeszcze wdrożone. Zapewne, kiedy zaistnieją jako realny element wewnętrznego systemu jakości kształcenia, mogą okazać się efektywne. Jednak bieżąca ocena dotychczasowej skuteczności istniejących rozwiązań w zakresie diagnozowania słabych stron programu kształcenia, w uwagi na ich fragmentaryczność i brak powiązania w system, nie może być w pełni pozytywna.

Ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian;

System upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian sprowadza się przede wszystkim do przekazywania wyników ankietyzacji procesu dydaktycznego. Jak już wspomniano, na Uczelni podjęto w ostatnim roku wiele działań, aby uzupełnić ten system (powołane zostały m.in. organy kolegialne, które mają wypracowywać oceny wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, upowszechniane następnie na Uczelni). Działania te mają szansę doprowadzić do zwiększenia stopnia transparentności działań związanych z weryfikacją procesu kształcenia i poprawić przepływ informacji dotyczących tych kwestii. Po raz kolejny wypada jednak zauważyć, iż mowa jest tu o sytuacji przeszłej, a nie o stanie bieżącym.

2) Czy w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni?

Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości. Ocena stopnia zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na tę jakość. Ocena roli przedstawicieli studentów w organach kolegialnych uczelni/ jednostki oraz przedstawicieli Parlamentu Studentów RP w procesie optymalizacji

osiąganych efektów kształcenia i ich dostosowywanie do aktualnego poziomu wiedzy i wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy;

Wśród interesariuszy wewnętrznych należy wymienić wykładowców prowadzących zajęcia na kierunku „stosunki międzynarodowe”, wśród których znajdują się m.in. byli ambasadorowie RP skupieni w Akademii Służby Zagranicznej i Dyplomacji Collegium Civitas. Ponadto w procesie dydaktycznym uczestniczą również liczni nauczyciele akademicy z doświadczeniem dyplomatycznym i w pracy w administracji rządowej. Osoby te na bieżąco uczestniczą w działaniach mających na celu podniesienie jakości kształcenia na ocenianym kierunku, kontaktując się *ad hoc*, bezpośrednio z władzami Uczelni. Jak już wspomniano, ostatnie zmiany organizacyjne mają doprowadzić do uruchomienia rozwiązań służących systematycznemu przekazywaniu informacji i postulatów dotyczących jakości kształcenia, przez pracowników.

Drugą kategorię interesariuszy wewnętrznych stanowią studenci. Ich uwagi przekazywane są zarówno indywidualnie (szczególnie do Działu Dydaktyki), jak i grupowo – przez reprezentacje studenckie (Samorząd Studentów CC, International Students Club) oraz za pośrednictwem ankiet oceny zajęć – przeprowadzanych po zakończeniu każdego semestru studiów. Uwagi studentów skutkują najczęściej modyfikacją programów studiów (np. dołożeniem dodatkowych zajęć specjalnościowych/specjalizacyjnych, uruchomieniem kursów „wyrównawczych”, czy specjalnego lektoratu z języka polskiego.

Studenci nie wchodzi natomiast w skład organów Uczelni zajmujących się jakością kształcenia. Nie są powoływani do ich składów przez Władze Uczelni. Samorząd studencki nie podejmował jednak żadnych działań zmierzających do zmiany takiego stanu rzeczy, tłumacząc to trudnościami w znalezieniu osób chętnych do działalności w swoich strukturach. Należy zatem uznać, że studenci nie odgrywają żadnej roli w kształtowaniu systemu zapewniania jakości kształcenia, co zasługuje na negatywną ocenę. Rekomenduje się przeprowadzenie rozmowy Władz Uczelni ze studentami i uświadomienie im wagi zagadnienia zapewniania jakości kształcenia na kierunku studiów oraz roli, jaką w tym procesie mogą i powinni odgrywać przedstawiciele studentów.

Udział interesariuszy zewnętrznych sformalizowany jest w ramach dwóch ciał kolegialnych. Sugestie dotyczące programów kształcenia w Collegium Civitas wysuwane są na posiedzeniach Rady Przyjaciół Collegium Civitas, która została utworzona w 2008 r. W skład Rady wchodzi przedstawiciele biznesu, polityki, międzynarodowych instytucji, także kultury o znaczeniu międzynarodowym. Spotkania Rady odbywają się zwykle dwa razy w roku i dyskutowana jest na nich przyszłość uczelni i kierunki rozwoju. Członkowie Rady Przyjaciół podkreślali konieczność podjęcia wzmoczonych działań w kierunku umiędzynarodowienia uczelni i skoncentrowania się na rekrutacji studentów zagranicznych w tym zwłaszcza ze Wschodu. Podczas posiedzeń Rady podkreślana była zasadność rozwoju programu anglojęzycznego na kierunku Stosunki Międzynarodowe w Collegium Civitas, a także konieczność wprowadzenia do niego kursów z zakresu przedsiębiorczości, zarządzania i biznesu międzynarodowego. Rada dyskutowała nad zwiększeniem związku studiów ze środowiskiem biznesu m.in. w postaci praktyk i wspólnych grantów.

Podobną rolę pełni powołana w 2010r. Rada Programowa przy specjalizacjach: „Dyplomacja Publiczna i Międzynarodowa” oraz „Współpraca Rozwojowa”. Rada Programowa dokonuje ewaluacji zarówno programów kształcenia, jak i ich efektów z punktu widzenia potrzeb różnych dziedzin życia publicznego.

Koncepcja programowa programu ATLANTIS została wypracowana we współpracy z uczelniami partnerskimi, tj. West Virginia University oraz Uniwersytetem w Tartu.

Reasumując, ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości, wypada względnie satysfakcjonująco, jednak w odniesieniu do udziału studentów należy podjąć działania mające na celu pełne włączenie studentów w proces kształtowania koncepcji kształcenia na kierunku, określania efektów i programów.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+/-
umiejętności	+	+	+	+	+	+/-
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+/-

+ - **pozwala na pełne osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

+/- - **budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

-- **nie pozwala na osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych:

1) Struktura zarządzania procesem dydaktycznym nie jest do końca przejrzysta zarówno w aspekcie kompetentnych organów, jak i stosowanych procedur. Zakres działania i kompetencje poszczególnych organów jednoosobowych i kolegialnych częściowo nakładają się na siebie. Wewnątrzuczelniane regulacje nie w każdym wypadku przewidują regularność i kompleksowość ocen i analiz związanych z jakością kształcenia. Na tym polu, wiele rozwiązań jest dopiero wdrażanych, albo są dopiero zapowiadane, gdyż nie wyszły jeszcze z fazy koncepcyjnej.

2) W procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy oraz interesariusze zewnętrzni. Studenci są natomiast zaangażowani w minimalnym stopniu w działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, nie wchodzą w skład organów kolegialnych Uczelni zajmujących się jakością kształcenia.

8.Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku	X				
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe			X		
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych ¹		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Koncepcja kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów ściśle powiązana jest z misją Uczelni. Oferta kształcenia na ramach kierunku „Stosunki międzynarodowe” w pełni odpowiada założeniom strategii rozwoju Uczelni, zwłaszcza że dotyczy ona umiędzynarodowienia studiów. Uczelnia współdziała w szczególności z interesariuszami zewnętrznymi przy opracowywaniu koncepcji kształcenia w ramach kierunku „Stosunki

¹ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

międzynarodowe”. Na ocenianym kierunku studiów występuje duży stopień różnorodności ofert kształcenia oraz narzędzia i świadomość do ich modyfikacji.

Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu nie budzą zastrzeżeń. Uczelnia stara się monitorować kariery absolwentów na rynku pracy, jednakże rozwiązania systemowe, które są przez Uczelnię obecnie wdrażane, powinny wpływać na zoptymalizowanie uzyskiwanych wyników w tym obszarze.

Realizacja programu kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych celów, jednak należy wypracować przejrzysty system ustalania punktów ECTS, w którym punktacja ECTS zależy od ustalenia nakładu pracy studenta (zarówno w zakresie czasu przeznaczanego na zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego, jak i czasu przeznaczanego na pracę własną), które to ustalenie powinno odbywać się z uwzględnieniem stopnia trudności zajęć pod względem przypisanych do nich efektów i treści, jak i wymagań związanych z zaliczeniem przedmiotu; należy wprowadzić system hospitacji zajęć jako jeden z ważnych elementów oceny pracowników i przydziału im zajęć.

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu. Do minimum kadrowego nie można jednak zaliczyć jednego pracownika naukowo – dydaktycznego ze stopniem doktora, z uwagi na brak wymaganej przepisami prawa liczby godzin zajęć, prowadzonych w roku akademickim 2013/14.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych. Biblioteka i dostęp do literatury naukowej spełniają wymagane kryteria, aczkolwiek zbiory biblioteki wymagają uzupełnienia o niektóre pozycje literatury polecanej na kartach przedmiotów.

Uczelnia ma duże osiągnięcia na polu naukowo-badawczym odnoszącym się do ocenianego kierunku. Mankamentem jest brak bezpośredniego udziału studentów w badaniach naukowych prowadzonych przez pracowników Uczelni oraz minimalna aktywność studenckich kół naukowych w tym względzie. Studenci nie są zachęceni przez nauczycieli akademickich do prowadzenia badań, bądź uczestniczenia w nich, sami też nie wykazują inicjatywy w kierunku takiej działalności. Opieka naukowa na ocenianym kierunku jest niesatysfakcjonująca i nie sprzyja rozwojowi naukowemu studentów. W zakresie pomocy materialnej występują uchybienia formalne w wydawanych decyzjach administracyjnych. Ponadto Uczelnia nie zapewnia należytego wsparcia samorządowi studenckiemu, gdyż wskutek nieporozumienia pomiędzy opiekunem samorządu a przedstawicielami studentów oraz ich niedoinformowania, nie mogły dojść do skutku wybory uzupełniające do samorządu studenckiego, które powinny być przeprowadzone przez Komisję Wyborczą niezależnie od administracji Uczelni.

Struktura zarządzania procesem dydaktycznym nie jest do końca przejrzysta zarówno w aspekcie kompetentnych organów, jak i stosowanych procedur. Zakres działania i kompetencje poszczególnych organów jednoosobowych i kolegialnych częściowo nakładają się na siebie. Wewnątrzuczelniane regulacje nie w każdym wypadku przewidują regularność i kompleksowość ocen i analiz związanych z jakością kształcenia. Na tym polu, wiele rozwiązań jest dopiero wdrażanych. Studenci są zaangażowani w minimalnym stopniu w działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, nie wchodzą w skład organów kolegialnych Uczelni zajmujących się jakością kształcenia. Budowa wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia wymaga intensyfikacji na wielu płaszczyznach.

